

HEBREOS

Dios ha hablado por medio de su Hijo

¹ Bàaluité Dios imàacacaté yàasunáí wenàiwica profetanáí icàlidaca tàacáisi inùmalìcuíse judíonáí yàawirináimi irí. Profetanáí icàlidacaté Dios itàacái madécaná yàawiría idécanáamité néemìaca itàacái náamacani irìcuísewa, yéenáiwanási nacáiri irìcuíse nacái. Néeseté nacàlidaca Dios itàacái wàawirináimi irí, wía judíoca. Càité Dios itàanícaté wàawirináimi yáapicha icàlidacaténá nalí máisibáawanáita wawàsi ìwali Dios imànírìpinácaté. ² Quéwa siùca ipíchawáise èeri imáalàacawa, Dios idéca ichùullaca Iriwa icàlidáanápíná walí tàacáisi Dios inùmalìcuíse, yáasáidacaténá walí Dios íiwitáise càinácaalíté Dios íináidáaná imànínápíná walí. Bàaluité Dios ichùullaca Iriwa idàbáanápínáté macái wawàsi. Néese Dios imàacaca Iri icùanápíná macáita. ³ Dios Iri icànaca Dios icamaláná mèlumèluíri iyú, cachàiníiri íiwitáise nacái càide iyúwa Dios iyáaná. Macáita yái Dios Iri íiwitáise, yá nacái macáita yái Dios Iri imànírìca yáasáidaca walí Dios íiwitáise. Iná yéewa wáalíacawa báisíiri iyú, Dioscani, yái Dios Irica, yái icuèrica, ichùulièrica nacái macái wawàsi itàacái máiníiri cachàini iyúwa, macáita yái iyéerica cháí èeri irìcu, chènuniré nacái. Dios Iri yéetácatéwa wáichawalíná masacàacaténá imànica wáiwitáise wabáyawaná íichawa, yéewanápíná cayábaca wáapicha Dios nacái. Néeseté imichàacawa chènuniré, yá idéca

yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita cáimiétacanéri iyú Dios yáapicha.

El Hijo de Dios es superior a los ángeles

⁴ Yái Dios Iiri máini cachàinírira íiwitáise náicha macái ángelnái. Càì wáaliacawa Dioscáiná idéca imàacaca Iiri icùaca macáita, icùa nacái ángelnái. Néese càmita Dios imàaca ángelnái icùaca macáita.

⁵ Canácáiná Dios icàlidáaná ángel irí “Nuírira pía”, ibatàa abéeri piná. Néese Dios idéca íimaca Jesús irí: “Nuírira pía, siùca èeri nudéca numàacaca macáita náaliacawa Nuírira pía”,

íimaca yái Diosca. Càita nacái canáca Dios icàlidáaná ángel ìwali “Nuírira”, ibatàa abéeri piná. Néese Dios idéca íimaca Jesús ìwali càiri tàacáisi. Dios íimacaté:

“Núacata Yáaniri, yácata nacái Nuírira”,

íimaca yái Diosca. ⁶ Quéwa Dios ibànùacaalíté yái idábáanéeri Iiricawa aléi èeri irìculé, yáté Dios íimaca yàasu ángelnái iríwa:

“Píacué Nuírira icàaluíniná, macáita píacué nùasu ángelca”,

íimaca yái Diosca. ⁷ Càì Dios íimaca yàasu ángelnái íináwaná ìwaliwa:

“Nudàbaca nùasu wenàiwicawa ángelnáiwa náibaidacaténá nulí, natécaténá tàacáisi caquialénamata càide iyúwa cáuli ipianáwa; nùasu ángelnái íibaidéeyéica nulí, càica níade iyúwa quichái ipèrù”,

íimaca yái Diosca. ⁸ Quéwa Dios íimaca Iiri iríwa:

“Pía Dios, picùapiná macáita càiripináta, picùapiná nía cayába, machacàníri iyú nacái.

⁹ Casímáica pimànica abéerita cayábéeri. Báawa nacái piicáca báawéeri. Iná núa Picuèriná

Dios numàacapiná picùaca macáita casímáiri iyú náicha canánama píapichéeyéica”, íimaca yái Diosca. ¹⁰ Dios íimaca nacái Iiri iríwa:

“Pía, Nuíwacali, bàaluité pidàbacaté yái èeriquéi; píacata imàníricaté macáita ìyéerica chènuniré.

¹¹ Yá macáita yái wawàsica namáalàapinácawa macáita, quéwa pìyapiná càiripináta. Macáita isíamipináca nía càide iyúwa bàlesi.

¹² ¡Càide iyúwa wenàiwica ituwìacaalí ibàlewa, yá pìtuwìapiná yái pidàbacaléca, cháí èeriquéi, chènuníise nacái, pìmànínápiná áiba àniwa wàlisài iyú! Quéwa pía, canácatáita pìwènúadapiná píiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali. Néese pìyapiná càiripinátawa, camíiripináta imáalàawa”,

íimaca yái Diosca. ¹³ Canácatáita Dios imàacaté ángel icùaca yáapicha macáita, ibatàa abéeri piná. Quéwa Dios idéca íimaca Iiri iríwa:

“Píawinawa núapicha nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita idècunitàacá nu-mawènìadaca píicha macái pìùwidenái”,

íimaca yái Diosca. ¹⁴ Iná cachàinica Dios Iiri íiwitáise náicha ángelnái canánama, níacáiná ángelca, Dios yàasu wenàiwicaca nía meedá, íibaidéeyéica irí. Cáuli nacáiyéica nía macáita, camíiyéica yéewa waicáca watuí iyúwa. Dios ibànùaca nía aléi èeri irìculé nayúudàacaténá wía, wía Jesucristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

2

No hay que descuidar la salvación

¹ Dios idéca itàaníca walí Iiri itàacái irìcubàawa, yái cachàiníri íiwitáiseca náicha ángelnái canánama, íná iwàwacutá weebáidaca cayábani, cáalíacáiri iyú nacái yái tàacáisi Dios Iiri icàlidéerica walí ipíchaná wawènúadaca ícha wáiwitáisewa. ² Bàaluité Dios ibànùaca itàacáiwa ángelnái yáapicha, yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí icàlidacaténaté wàawirináimi israelitanái irí cànácaalíté iwàwacutáaná nàyaca machacàníri iyú càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Cawinácaalíté imàníríca íbáyawanáwa, càmíríca nacái yeebáida yái tàacáisica, yáté nàuwichàidacani ráunamáita càide iyúwaté Dios itàacái ímáaná. ³ Càmicáináté náalímá namusúacawa yùuwichàacáisi ícha, íná yéewa wáalíacawa càmita wáalímá wachúuliacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha wawènúadacaalí wáiwitáisewa Jesucristo ícha, yái imàníríca walí càiri cayábéeri manuísíwata iwasàanápíná wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yái Wáiwacali, yácata idàbéericaté icàlidaca yái tàacáisica íméerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Néese níái yéemièyéicaté icàlidaca nalíni, nacàlidacaté walíni. ⁴ Càita nacái Dios idéca yáasáidaca walí báisírícani yái tàacáisica imàacacáináté ichàiniwa yàasu wenàiwicanái iríwa namànicaténá macái íiwitáanáta cachàiníri wawàsi càmíríca áibanái idé imàníca. Wáalíacawa báisírícani yái tàacáisica Dioscáiná idéca ibànùaca Espíritu Santo wawàwalículé, yái imàaquéerica walí chàinisi wáalímáwanama càide iyúwa iwàwáaná, wáibaidacaténá Dios irípiná.

Jesucristo, hecho como sus hermanos

⁵ Dios càmita imàacapiná ángelnái icùaca wàlisài èeri wacàlidéerica iináwaná ìwali, yái wàlisài èeri Dios imàníiripináca wàlisài iyú. Néese imàacapiná wenàiwicanái icùaca yái èerica. ⁶ Càita ímaca Dios itàacái profeta itànèericaté:

“Pía Dios, éwita máinicáaníta cachàinica píiwitáise, càicáaníta pidéca picùaca wenàiwicanái, pidéca nacái piicáca wapualé, wía càmiyéica cachàini.

⁷ Pidéca pidàbaca wía, yá siùcade machawàacaca wía ángelnái ícha achúma èeríinapináta; quéwa áiba èeriwa pimàacapiná máiniyéi cachàinica wía wacamaláná mèlumèlúri irìcuwa, wacùacaténá macáita yái pidàbacaléca;

⁸ yá pimàacapiná wachùuliaca macáita”, ímacaté yái profetaca, nàwali níai yeebáidéeyéica Dios. Càita Dios idéca ínáidacawa imàacáanápiná wacùaca macáita. Canácata áiba wawàsi càmiiripiná wacùca, wía yeebáidéeyéica itàacái. Quéwa càmitàacáwa wacùca macáita siùcade. ⁹ Néese wadéca wáalíacawa Jesús iináwaná ìwali idéca yàanàaca aléi èeri iriculé, yái Dios imàaquéericaté iyaca iyúwa machawàaquéeri ángelnái ícha achúma èeríinaté. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica ínáté iwàwaca Jesús yéetácawa macái wenàiwica íchawalíná. Jesús yùuwichàacaté yái yéetácáisca, íná Dios idéca imàacaca máiniiri cachàinica Jesús, mèlumèlúri icamaláná yáapichawa icùacaténá macáita chènuníise.

¹⁰ Macáita yái wawàsi ìyéerica iyaca Dios irípiná, bàaluité nacái Dios idàbacaté macáita. Dios iwàwaca yéenibe macáita nàyaca cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha chènuniré, icamaláná mèlumèlúri

irìcu. Ináté iwàwacutá Dios imàacaca Jesucristo yùuwichàacawa cruz ìwali, yéewacaténáté Jesucristo imànica macáita machacànìiri iyú càide iyúwaté Dios ínáidáanáwa. Iná Jesucristo idéca imànica macáita yéewanápiná Wáiwitápuca yàacawa, iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, wía Dios yéenibeca. ¹¹ Jesucristoquéi masaquèerica imànica wáiwitáise wabáyawaná íichawa, imàacacaténá Dios yàasu wenàiwicaca wía íibaidéeyéipiná Dios irípiná. Iná yéewa Dios Iiri, wía nacái Dios yéenibeca wadèniaca Wáaniriwa abéerita, yái Diosca. Iná càmita báí Dios Iiri icàlidaca waináwaná ìwali, yéénánáica wía. ¹² Càité Dios Iiri íimaca Yáaniri Dios iríwa. Abéeri profeta itànàacaté yái tàacáisica Dios Iiri inùmalìcuíse. Dios Iiri íimacaté:

“Nucàlidapiná piináwaná ìwali nuénánái iríwa,
nucántàapiná nacái himnos nàacuésemi
níái yeebáidéeyéica pitàacái”,

íimacaté yái Dios Iirica. ¹³ Íimacaté nacái:

“Nuebáidapiná Dios itàacái”,

íimacaté yái Dios Iirica. Íimacaté nacái àniwa:

“Cháta nùyaca, náapicha níái nuiquéyéica càiyéide
iyúwa nuénibewa, níái wenàiwicaca Dios
yèeyéica nulí nuçuèyéipiná”,

íimacaté yái Dios Iirica.

¹⁴ Wía Dios yéenibeca, èeri mìnánáica wía, idènièyéica iináwa, íiraná nacáiwa. Càita nacái Jesús yàanàacaalíté aléi èeri irìculé, imusúaca iicá èeri, idèniacaté iináwa, íiraná nacáiwa càide iyúwa macái èeri mìnánái. Jesús iyacaté cháí èeri irìcu iyúwa èeri mìnali, néeseté nanúacani. Càité Jesús yéetácawa wáichawalíná imawèniadacaténáté yái

icháawàidéerica waináwaná ìwali, yáí Satanásca, idènièricaté ichàiniwa inúacaténáté wenàiwica. ¹⁵ Jesús yéetácátéwa wáichawalíná, íná idéca iwàsàaca wía wacalùni íchawa, wía ìyéyéicaté mamáalàacata iyúwa presoíyéi wacalùni iyúwa idacuèricaté wía, máinicáiná cáalucaté waicáca wéetáanápínátéwa. Siúcáisede càmíta iwàwacutá cáaluca waicáca yéetácáisi. ¹⁶ Jesús càmítaté yàanà aléi èeri irìculé iyúudàacaténáté àngelnáita, néese yàanàacaté chènuníse iyúudàacaténá wía yeebáidéeyéica Dios itàacái, Dios iiquéeyéica càiyéide iyúwa Abraham itaquénáinámi. ¹⁷ Ináté iwàwacutá Jesús ìyaca cháí èeri irìcu càide iyúwa èeri m̀nalisíwa, yéewanápiná ibàl̀ucawa Dios íipunita íbaidacaténá Dios irípiná càide iyúwa sacerdote íiwacalíná, itàaníríca wawicáu Dios yáapicha, im̀níríca macáita machac̀nírí iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, iiquéerica wía nacái catúulécaneeri iyú, wía yeebáidéeyéica itàacái. Jesús íibaidaca ìyaca Dios irípiná càide iyúwa sacerdote íiwacalíná im̀nicaténá walí yáí cayábéerica: Itàaníca wawicáu Dios yáapicha isutácáténá Dios íicha wawàsi im̀aacáanápíná iwàwawa wabáyawaná íicha. Jesús yáalimá càì isutáca Dios íicha wawàsi Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalíse, ỳuwichàacaténátéwa Dios yàasu ỳuwichàacáisi iyú wáichawalíná. ¹⁸ Jesús ỳuwichàacatéwa manuísíwata càide iyúwa èeri m̀nali, Satanás nacái yáalimáidacaté Jesús cachàinírí iyú im̀nínápínáté ibáyawanáwa càide iyúwa Satanás yáalimáidáaná macái èeri m̀nanái, íná siúcáisede Jesús yáalimá iyúudàaca wía, macái imanùbaca Satanás yáalimáidacaalí wía.

3

Jesús es superior a Moisés

¹ Iná píacué nuénánáica, Dios yàasu wenàiwicanái, Dios idéca imáidacuéca pía yàasunáicaténá pía. Iná iwàwacutácué plínáidacawa cáaliácáiri iyú Cristo Jesús ìwali. Yái Cristo Jesús, yácata Dios yàasu apóstol cayábéeri náicha canánama, Dios ibànuèrica chènuníse icàlidacaténá walí Dios itàacái. Yácata nacái Dios yàasu sacerdote íiwacaliná itàanírira wawicáu Dios yáapicha isutácaténá Dios íicha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa wabáyawaná íicha, yái Cristo Jesús weebáidéerica itàacái. ² Jesús idéca imànica macáita cayábéeri iyú, machacàníiri iyú nacái càide iyúwa Dios ichùulianá imànica, càide iyúwaté profeta Moisés íibaidáanaté cayába Dios irí icùacaténaté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái, càide iyúwa wenàiwica icùacaalí áiba wenàiwica icapèe. ³ Quéwa iwàwacutá waicáca Jesús cáimiétaquéeri iyú Moisés íicha, càide iyúwa cawinácaalí imànírira capli, cáimiétacanéericani capli íicha. ⁴ Macái capli iyéerica, idéca áiba wenàiwica imànicani, quéwa Dios idàbacaté macái wawàsi iyéerica cháí èeri irícu, chènuniré nacái. ⁵ Càité nacái Moisés, yái Dios yàasu wenàiwicaca, íibaidacaté cayába Dios irípiná icùacaténaté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái. Iwàwacutácaté Moisés icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuise israelitanái irí cainácaalíté Dios íimáanápínaté wenàiwicanái irí Moisés idénáami. ⁶ Quéwa Cristo, yái Dios íirica, icùaca Dios icapèe cayábéeri iyú, càide iyúwa iwàwacutáaná capli íiwacali ìiri icùaca yáaniri icapèewa. Càica wíade iyúwa yái Dios

icapèeca, wíacáiná yeebáidéeyéica Dios itàacái, Dios iicáca wía càiride iyúwa icapèewa, weebáidacaalí itàacái mamáalàacata tàì ímèeri iyú, casíimáiri iyú nacái àta wéetácatalétawa, wacùacaténá Dios imànica walí cayábéeri càide iyúwa ímáaná walí.

Reposo del pueblo de Dios

⁷ Iná iwàwacutá weebáidaca Cristo itàacái, càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái Espíritu Santo inùmalicúse. Iimacaté:

“Siùcade péemìacaalícué yái tàacáisi Dios ímèerica piri,

⁸ picácué piwènúada píiwitáisewa Dios íicha càide iyúwaté plawirináimi israelitanái imàníná nàuwidecaalíté namànica Dios bàaluité, iyúwa nacái náalimáidáanáté naicáwa Dios nèepunícaalítéwa manacúali yùucubàa càinàwàiri.

⁹ Plawirináimicué yáalimáidacaté iicáwa núa, éwitaté naicácaníta madécaná cayábéeri numànírica nalí nuíwitáise cachàiníiri iyúwa cuarenta camuí bàaluité.

¹⁰ Inaté máini báawaca nuicácaté náiwitáise níara wenàiwicaca, yaté núumaca nàwali: ‘Máini nawàwa naméeràacawa nuícha càiripináta, càmita nawàwa nucùaca nía, càmita nacái nawàwa náaliacawa nutàacái ìwali nàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa nuchùulianá nía’, càité núumaca.

¹¹ Máinicáináté báawaca nuicáca náiwitáise, ínaté núumaca nàwali cáimiétacanéri iyú, càminápináté nawàlùawa ínatalé yái cálica nuchùnièrica nùasunái irípináwa”,

íimacaté yái Espíritu Santoca.

12 Píacué nuénánáica, piicacué píchawa cayába báawacáchacué piwàwa cáuri Dios ícha, piùwidecáichacué pimànica Dios càmicáinacué peebáida itàacái cayába. 13 Néese pimichàidacué píiwitáisewáaca èeri imanùbaca, cachàinacaténacué píiwitáise peebáidáanápínacué Jesucristo itàacái idècunitàacá wàyaca cháí èeri irìcu siùcade càide iyúwa tàacáisi ímáaná profeta itànèricaté Dios inùmaliçuise. Pimichàidacué píiwitáisewáaca ipíchanacué pibáyawaná ichiwáidaca pía, ipíchaná nacái piùwide pimànica Dios. 14 Weebáidacaalí Cristo itàacái tàì íméeri iyú mamáalàacata àta wéetácatalétawa càide iyúwa weebáidáanáté quéechatécáwa, yásí wadèniaca nacái cayábéeri Cristo yáapichawa, yái cawènírica Dios imàaquéeripínaca Cristo irí.

15 Iná càì Dios itàacái yàalàaca wía:

“Siùcade, péemìacaalícué yái tàacáisica Dios íméerica pírí, picacué piwènúada píiwitáisewa Dios ícha càide iyúwaté pìawirináimi israelitanái imàníiná nàuwidecaalíté namànica Dios bàaluité”,

cài ímaca. 16 Píalíacuéwa profeta Moisés itécaté israelitanái yàawirináimi Egipto yàasu cáli ícha. Néeseté macáita néemìaca Dios itàacái icàlidacáináté nalí itàacáiwa càinácaalíté iwàwáaná nàyaca machacàníiri iyú, quéwa nàuwidecaté namànica Dios, níara manùbéeyéica, càmitaté nawàwa namànica càide iyúwa Dios ichùllaná nía. 17 Ináté máini báawaca Dios iicáca náiwitáise cuarenta camuí bàaluité, níái imàníiyéicaté yàacawa ibáyawanáwa. Yáté néetácawa manacúali yùucubàa càináwàiri. 18 Níái càníiyéicaté imàni càide

iyúwaté Dios ichùulianá, Dios icàlidacaté nàwali cáimiétacanéri iyú càmínápinaté nawàlùawa ínatalé yáí cáli ípidenácataléca Canaán Dios ichùnièricaté yàasunáí irípináwa. ¹⁹ Iná wáalíacawa naináwaná ìwali càmítaté nawàlùawa càmicáinaté neebáida Dios itàacáí.

4

¹ Dios idéca icàlidaca walíni wáalíacaténáwa báisíiri iyú imàacáanápiná wawàlùacawa irìculé yáí wayamáidacatalécawa wàyacaténá Dios yáapicha chènuniré, quéwa iwàwacutá waicáca wáichawa cayába ipíchanácué abénaméeyéí péená càmíta náalimápiná nawàlùacawa néré ìwalíise yáí càmínáca neebáida. ² Iwàwacutá weebáidaca wéemíacáinaté nacáí yáí tàacáisi cayábéerica íméerica Dios iwasàaca wenàiwica yàasu yùuwichàacáisi íchawa, càide iyúwaté israelitanáí yéemíanaté, níara wenàiwicaca profeta Moisés yáapichéeyéicaté. Quéwaté yáí tàacáisica, càmítaté iyúudàa nía, càmicáinaté neebáida càide iyúwa áibanáí yeebáidáanaté. ³ Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, wawàlùapínacawa irìculé yáí wayamáidacatalépinacawa, wàyacaténá Dios yáapicha chènuniré. Càité Dios ímaca ìwali yáí wenàiwicanáí iyamáidacatalécawa Dios yáapicha. Dios ímacaté:

“Máinicáinaté báawaca nuicáca náíwítáise, ínáté núumaca nàwali cáimiétacanéri iyú càmínápinaté nawàlùawa irìculé yáí wenàiwicanáí iyamáidacatalécawa núapicha chènuniré”,
càité ímaca yáí Diosca, éwítaté ichùniàcáaníta yáí nayamáidacatalépinácatéwa. Wáalíacawa

Dios imáalàidacaté imànica macáita íbaidacaléwa idécanáamité idàbaca yáì èeriquéi, chènuníise nacái. ⁴ Aiba profeta itànàacaté càiri tàacáisi Dios inùmaliúise sietená èeri ìwali. Iimacaté:

“Dios iyamáidacatéwa macái íbaidacalé íchawa si-etená èeri irìcu”,

íimaca. ⁵ Quéwa, càmitaté nawàlùawa, càmicáináté neebáida Dios itàacái, càide iyúwaté áiba profeta itànàaná tàacáisi Dios inùmaliúise. Dios íimacaté:

“Càmita nawàlùapináwa irìculé yáì wenàiwicanáí iyamáidacatalécawa núapicha chènuniré”,

íimacaté yáì Diosca. ⁶ Néese áibanáí iwàlùapinácawa irìculé yáì nayamáidacatalécawa Dios yáapicha chènuniré quéwa càmita níái idàbáanéeyéicaté yéemíaca yáì tàacáisi icàlidéerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càmicáináté neebáida Dios itàacái. ⁷ Iná Dios idéca imàacaca áiba wéenáiwánápiná, yácata siùca èeri yéewacaténá wenàiwicanáí iwàlùacawa. Dios imàacacaté rey David icàlidaca tàacáisi inùmaliúise wáalíacaténáwa wéenáiwáná ìwaliwa. Rey David itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliúise madécaná camuí idécanáamité profeta Moisés yáapichéeyéi yéetácawa. Càité David itànàacaté Dios itàacái càide iyúwa núumáanacué pirí siùca tàacáwa cháì cuyàluta irìcu. David íimacaté:

“Siùcade péemíacaalícué yáì tàacáisica Dios íiméerica pirí, picácué piwènúada píiwitáisewa Dios íicha”,

íimacaté. ⁸ Idécanáamité profeta Moisés yéetácawa, yáté Josué icùacaté israelitanáí Moisés yáamirìcubàami. Yá Josué itécaté israelitanáí Canaán yàasu cáli íinatalé. Quéwa madécaná camuí Josué idénáami, yáté Dios

yèepùacaté itàaníca áiba néenáiwaná ìwali yàasu wenàiwicanái iwàlùacatalépinácátéwa irìculé yái nayamáidacatalécawa Dios yáapicha. Càita wáaliacawa càmlírita wayamáidacatalépináwa yái cáli Canaán. ⁹ Néese Dios icùaca ìyaca mamáalàacatani, yái wayamáidacatalépinácawa chènuniré wàyacaténá Dios yáapicha, wía yàasu wenàiwicaca. ¹⁰ Níacáiná iwàluèyèipinácawa néré nàyacaténá Dios yáapicha, nayamáidapinácawa náibaidacalé íchawa, nàuwichàacái ícha nacáíwa càide iyúwaté Dios iyamáidáanáwa íbaidacalé íchawa, idécanáamité idàbaca macáita yái èeriquéi, chènuníse nacái. ¹¹ Iná iwàwacutá weebáidaca Dios itàacái mamáalàacata macái wachàini iyúwa yéewacaténá wawàlùacawa irìculé yái wayamáidacatalépinácawa Dios yáapicha chènuniré ipíchaná wamànica càide iyúwaté níai Moisés yáapichéeyéimica càmináté neebáida Dios.

¹² Dios itàacái idènàcáiná cáuri Dios ichàini. Máini cachàiníríca yái Dios itàacáica, càide iyúwa espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserùnica. Quéwa espada yáalimácáita íríadaca iinási, yáapi nacái, néese cachàiníríca Dios itàacái macái espada ícha yáalimácáiná iwàlùacawa depuíwalé wawàwalìculé, yáalimá nacái iwàlùacawa irìculé yái wáiwitáise wabèerica áibanái ícha, yá Dios itàacái yásáidaca asáisi cayábacaalí wáiwitáise, càita nacái báawacaalí wáiwitáise, yái wáináidáanácawa wawàwalicuísewa càmlíríca áibanái yáalíawa ìwali. ¹³ Canácata wéená yáaliméeri íbàacawa Dios ícha, wía Dios idàbéeyéicaté, macái wawàsi nacái Dios idàbéericaté. Dios yáalíaca iicáca wáiwitáise macáita amaláwaca. Néese

áibaalípiná iwàwacutápiná wabàlùacawa Dios ípunita wacàlidáanápiná írí waináwanáwa.

Jesús es el gran sumo sacerdote

¹⁴ Yái Jesús, yái Dios Iirica, yácata sacerdote íiwacaliná cachàiníri íiwitáise. Jesús ichàbacatéwa macái cáli iyéeyéica chènuniré àta iwàlùacatalétawa aléera Dios yàatalé chènuníisérica. Dios Iiri iwàlùacatéwa néré iyúudàacaténá wía, itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha. Iná weebáidacué Jesús itàacái tàì íiméeri iyú mamáalàacata. ¹⁵ Yái Jesús, yácata sacerdote íiwacaliná itàaníríca wawicáu Dios yáapicha, yáaliméerica iicáca watúlécana, wía camíiyéica cachàini, Jesús yùuwichàacáinatéwa càide iyúwa wàuwichàanáwa. Jesús yùuwichàacatéwa Satanás yáalimáidacaalíténi quéwa càmítaté Jesús imàni ibáyawanáwa. ¹⁶ Iná wamawiénidacué Dios wáiwitáise iyúwa macàaluínináwaca wasutácaténá Wacuèriná Dios íchawa, yái cáininéerica iicáca wía. Wasutácué Dios ícha iicáanápiná wapualé, imàníinápiná nacái walí cayábéeri mawèníri iyú iyúudàacaténá wía chácaalínácaalí wawàwacutá iyúudàaca wía.

5

¹ Píalíacuéwa judiónái needácaté nèewísewa abéeri néenáwa sacerdote íiwacalinápiná íibaidacaténáté Dios írípiná. Yáté sacerdote íiwacaliná itàanicaté nawicáu Dios yáapicha, imàacaté nacái ofrenda, inúacaté nacái pírái iyúwa sacrificio judiónái ibáyawaná ìwalíise, isutácaténáté Dios ícha wawàsi imàacáanápiná iwàwawa nabáyawaná ícha. ² Aibaalíté sacerdote

íiwacaliná imànicaté ibáyawanáwa, wenàiwicacáiná meedáni càide iyúwa wía macáita. Ináté yéewa yàalàaca wenàiwicanái éeréeri iyú namànicaalíté nabáyawanáwa níai camíiyéica yáalíawa. ³ Sacerdote íiwacaliná imànicáináaté ibáyawaná nacáíwa, ínáté iwàwacutáca inúaca pírái iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, càide iyúwaté iwàwacutáaná nacái imànica sacrificio Dios irí macái judiónái ibáyawaná ìwalíse, isutácaténaté Dios íicha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná íicha macáita. ⁴ Canácaté yáaliméeri ibàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íiwacaliná, wenàiwicanái iicácaténáni cáimiétaquéeri iyú, néeseté iwàwacutá Dios imáidacani íibaidacaténaté Dios irí càide iyúwaté Dios imáidáanaté Aarón, yái idábáanéerité sacerdote íiwacalináca. ⁵ Càita nacái Cristo. Càmitaté Cristo idé ibàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íiwacaliná itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha, néese Dioscata yái càì imàaquéericaté Cristo sacerdote íiwacalinásíwapíná, itàaníríca wawicáu Dios yáapicha, yái Cristo waiquéerica cáimiétaquéeri iyú. Wáalíacawa Dios idéca imànica càì, Dios íimacáináaté Cristo ìwali:

“Nuíríca pía, siùca èeri nudéca numàacaca macáita nàalíacawa Nuíríca pía”,

íimacaté yái Diosca. ⁶ Càité nacái profeta itànàacaté áiba tàacáisi Dios íiméericaté Cristo irí. Dios íimacaté: “Sacerdoteca pía càiripínáta, íibaidéerica nulípiná, itàaníríca núapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íibaidáanaté nulípiná”,

íimaca yái Diosca. ⁷ Idècunitàacá Cristo ìyacaté cháì èeri irìcu, yáté isutáca yáawawa Dios íicha

manuísíwata àta ituíyáa imusúacatalétatéwa ituí íicha. Càité Jesús isutáca yáawawa Dios íicha, yái Dios yáaliméericaté iwasàacani yéetácáisi íicha, ipíchanaté Jesús yéetácawa ipíchawáiseté natàtàacani cruz ìwali. Yáté Dios yéemìaca Cristo isutáaná, Cristo yàacáinaté Dios iyéininá, yeebáidaté nacái Dios itàacái. ⁸ Càité Cristo, éwitaté Dios Iiricáanítani, càicáaníta yùuwichàacatéwa yéewáidacatenátéwa yeebáidaca Dios itàacái. ⁹ Cristo imànicáinaté macáita càide iyúwaté Dios ichùulianáni, íná yéewa Cristo yáalimá iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càiripináta, macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacái. ¹⁰ Yáté Dios imàacaca Cristo sacerdote íiwacalínápináca, itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha càide iyúwa sacerdote Melquisedec imànináté bàaluité.

Peligro de renunciar a la fe

¹¹ Nuwàwaca nucàlidacuéca pirí madécaná tàacáisi Cristo ìwali yái itàaníríca wawicáu Dios yáapicha. Quéwa máinicué càulenáca nucàlidaca piríni càmicáinacué piwàwa píalíaca péemìacani, càinácaalí íimáaná. ¹² Pidécuéca peebáidaca Jesucristo itàacái madécaná camuí, íná iwàwacutacué péewáidaca áibanái wenàiwica quéechacáwatá. Quéwa càmitàacá péewáidacué áibanái. Néese iwàwacutá mamáalàacata wéewáidacuéca pía iyú yái wawàsi màulenéerica yáwanáica Dios itàacái yéewáidéerica iyú wía. Pidécuéca pèepùacawa machawàacaca píináidacawa iyúwa sùmài. Iwàwacutá wéewáidacuéca pía màulenéeri tàacáisi iyú càide iyúwa quìrasíi ìiracaalí ìinisi càmicáiná idé iyáaca dàaléeri ìinási. Càicuéca

píade càmicáiná pialía péemìaca càinácaalí ímáaná yái càulenéri tàacáisica. ¹³ Cawinácaalí càmiíyéica yáalía yéemìaca càinácaalí ímáaná yái càulenéri tàacáisica, càica níade iyúwa quìrasì ìiréeyéi ìinisi. Càmita náalía cayába macái càulenéri tàacáisi ìwali Dios íméérica walí, càmita nacái náalía cayábéeri ìwali báawéeri íchaná, càide iyúwa quìrasì càmíiná idé iyáaca ìinási. ¹⁴ Quéwa cawinácaalí yáaliérica yéemìaca càinácaalí ímáaná yái càulenéri tàacáisica Dios íméérica walí, càica níade iyúwa béeyéi yáaliyéyéica iyáaca dàaléeri yàacàsi. Nadéca namànica cayábéeri madécaná yàawiría, íná nánínáidacawa cayába, náalía nacái cayábéeri ìwali báawéeri íchaná.

6

¹⁻² Iwàwacutá wéewáidacawa wáináidacaténáwa Dios itàacái ìwali iyúwa béeyéi íiwitáise. Bàaluité wadàbacaté weebáidaca Cristo itàacái, yá wéewáidacatéwa idàbáanéeri tàacáisi ìwali, yái tàacáisi wéemièricaté nacàlidáaná walí. Nacàlidacaté walí iwàwacutáaná wawènúadaca wáiwitáisewa Dios irípiná, iwàwacutá nacái wayamáidaca wamànica wabáyawanáwa, itéericaté yàacawa wía yéetácáisi irìculé, iwàwacutá nacái weebáidaca Dios itàacái. Nacàlidacaté walí nacái càná yéewaná iwàwacutáca wabautizácawa. Nacàlidacaté walí nacái ancianonái namàacaca nacáapiwa wáiwita ìwali wadàbacaalíté weebáidaca Jesucristo itàacái nasutácáténá walí Dios áibanái yàacuésemi. Bàaluité nacái nacàlidacaté walí Dios imichàidáanápíná yéetéeyéimiwa, yùuwichàidapíná nacái macái báawéeyéi wenàiwica càiripináta. Bàaluité wéemìaca cayába yái

idàbàanéeri tàacáisica. Iwàwacutá càmita waimáicha yái tàacáisi màulenéerica wéemièricaté quéechatécáwa, quéwa iwàwacutá wachàbacani siùcade wéewáidacaténáwa quiríta càulenéri tàacáisi ìwali. ³ Siùcade wéewáidacuéwa càulenéri tàacáisi ìwali wadàwinàidacaténá wáiwitáisewa cáalíacáiri iyú Dios imàacacaalí wamànica càì.

⁴ Aibanáicáiná abénaméeyéi wenàiwica nadéca néemìaca báisìiri tàacáisi. Náalíacawa Dios imànica cayábéeri mawènìiri iyú imàacáaná iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha. Nadéca naicáca càinácaalí iyú Espíritu Santo icùaca wenàiwica íiwitáise namànicaténá cayábéeri. ⁵ Náalíaca nacáíwa cayábéericani yái Dios itàacáica, náalíaca nacáíwa Dios yáasáidáanápíná ichàniwa áibaalípíná iwàlisàidacaalí yái èeriquéi. ⁶ Néese nawènúadacaalí náiwitáisewa Jesucristo ícha nèepùacaténá nacaláacawa Dios ícha, yá càmita náalimá nèepùacawa nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná àniwa, namànicáiná báawéeri Dios Iiri irí àniwa náucacaténá náichawani, càide iyúwa nadéca nacáicaalí natàtàacani cruz ìwali àniwa, namàacacaténá áibanái iicáanica Dios Iiri iquíniná àniwa. Abédanamata namànica náiwitáisewa báawéeyéi yáapicha inuéyéicaté Dios Iiri. ⁷ Càica níade iyúwa waicáaná cáli ìiracaalí unía yúuwàacaalíwa cáli ìwali, Dios imànicáiná cáli irí yái cayábéerica, quéwa cáli idàwinàida báawéeri bànacalé meedá. Péemiacué comparación: Cáli idàwinàidacaalí bànacalé cayába nalí níái ibànéeyéicani, yásí nacùaca cayábani, yái cálica. Càita nacáí Dios imànica cayábéeri mawènìiri iyú wenàiwicanái irí. Neebáidacaalí itàacái, namànicaalí

cayábéeri càide iyúwa iwàwáaná, yásí Dios imàaca nalí cayábéeri manuísíwata cachàiníwanáí mamáalàacata. ⁸ Quéwa áiba cáli idàwinàidacaalí báawéeri tuíri canéerica iwèni meedá, áwa yúuba nacái, yásí caná iwèni cáli íiwacali iicáca yái cálica, yá yeemáca meedá yái báawéerimica. Càita nacái wenàiwica cà míiyéica yeebáida Dios itàacái: Dios íináidapínacawa imáalàidáanápíná nía, yásí mesúnamáita neemápinácawa quicháí iyú.

La esperanza que nos mantiene firmes

⁹ Píacué nuénánáí cáininéeyéica nuicáca, éwitacué càì nùalàaca pía, càicáaníta càmitacué càì nuínáidacawa pìwali, néese núalíacawa peebáidáanáciuca Jesucristo itàacái iwasàacaténáciuca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁰ Dios icùacáiná wenàiwica machacàníiri iyú, íná càmita iimáichapíná yái cayábéerica pimànírícuéca. Càmita iimáicha nacái yái piyúudàanáciuca áibanáí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái píasáidacaténá cáinináca piicáca Dios, càide iyúwacué piyúudàaná píacawa nía mamáalàacata nacái. ¹¹ Quéwa máini nuwàwaca macáita cáinináciuca piicáca áibanáí mamáalàacata àta imáalàacatalétawa yái èeriquéi, yéewacaténáciuca peedáca piríwa píasu cawèníriwa macáita, yái cayábéerica Dios imàaquéeripínáciuca piríwa. ¹² Càmitacué nuwàwa pèepúa ínucúca pía àniwa, néese nuwàwa piyacúca càide iyúwa níara ìyéeyéica siùca Dios yáapicha chènuniré yeedéeyéica iríwa yái cawènírica Dios icàlidéericaté nalí ìwali cáimiétacanéeri iyú imàacáanápínaté nalíni neebáidacáinaté itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú.

13 Bàaluité Dios icàlidacaté Abraham irí ìwali yái imànínapinacaté Abraham irí cayábéeri, yásí Dios icàlidacaténi ípidená yáapichawa, cáimiétacanéeri iyú nacái, yéewacaténaté Abraham yáaliacawa Dioscata yái imàníripinacaté irí yái cayábéerica. Càita Dios icàlidacaté Abraham iríni ípidená yáapichawa canácáiná áiba cachàiníri Dios ícha, canáca nacái áiba yáaliméeri imànica càide iyúwa Dios imàníná. 14 Yáté Dios ímaca Abraham irí: “Báisiricata núuma pirí, numànipiná piríwa cayábéeri manuísíwata. Numàcapiná nacái manùbéeyéipiná níara pitaquénáiná”, ímacaté yái Diosca. 15 Dios icàlidacáinaté càì Abraham iríni, íná Abraham icùacaté mamáalàacata matuíbanáiri iyú. Néese càité Dios imànica iríni, imàacacaté quéenibeca yái Abrahamca; yá Abraham idènacaté ìriwa ípidenéericaté Isaac, càide iyúwaté Dios ímáaná Abraham irí cáimiétacanéeri iyú. 16 Péemiacué comparación: Aiba wenàiwica báawéeri íiwitáise iwàwacaalí áibanái yeebáidaca itàacái, yá icàlidaca nalíni Dios ípidená yáapicha, cachànicáiná wenàiwica íchani, yái Diosca. Néese idécanáami càì icàlidacani, yásí áibanái càmita nawàwa náimaca càmlínápiná báisí itàacái náimacáiná Dios yùuwichàidapinácasa nía. 17 Quéwa Dios càmita imàni càide iyúwa wenàiwica imàníná. Néese Dios iwàwacaté yáasáidaca amaléeri iyúni yéenibe iríwa báisiricani yái itàacáica, wía yàasu wenàiwicaca Dios imàaqueeyéipináca irí yái cawènírica càide iyúwaté icàlidáaná walí cáimiétacanéeri iyúni. Dios iwàwacaté yáasáidaca amaléeri iyú walíni, imànínapiná walí macáita machacàníri iyú, càide iyúwaté ímáaná wáaliacaténáwa càmiripiná

iwènúada íiwitáisewa ícha yái wawàsi imàníricaté wáapicha. Inaté Dios icàlidacatèni ípidená yáapichawa Abraham irí cáimiétacanéeri iyú, Abraham yáaliacaténátéwa báisíiri iyúcani Dioscata yái imàníripinacaté irí cayábéeri. ¹⁸ Iná Dios idéca yáasáidaca walíni pucháiba wawàsi iyú, níai pucháiba wawàsi càmiyéica idé iwènúcawa, yái Dios itàacáica, yá nacái Dios ípidenáca. Wáaliaca nacái Dios, yái cachàiníríca íiwitáise, càníiri yéewa cachíwa itàacái ìwaliwa, ípidená ìwali nacáiwa. Iná yéewa wáalimá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali tàì íméeri iyú, yái ichàiniadéerica wawàwa, wía isutéeyéica yáawawa Dios ícha icúanápiná wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Yá wadéca weebáidaca itàacái, wáaliaca nacáiwa báisíiri iyú iwasàanápiná wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ¹⁹ Néese wáaliacáináwa báisíiri iyú Dios iwasàanápiná wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, iná yéewa cachàinica wáiwitáise weebáidáanápiná Jesucristo itàacái mamáalàcata. Péemlàcué comparaciòn: Càica wíade iyúwa nave lancha nacáiri yèericawa manuíri úni yáacubàa. Yái naveca idènìaca yàasu ancla imiériwa yéenúlusi ìwalíiri úni yáaculé ipíchaná nave iméeràacawa cáuli iyú, màladàca ichàini iyú nacái. Càita wía nacái. Càmita waméeràawa Dios ícha, wáyacáiná abédanamata Jesús yáapicha, yái iwàluèricatéwa Dios yàatalé, aléera yáawàaná ínatawáise iyéerica templo irícu chènuníséerica. ²⁰ Jesús iwàlùacatéwa néré yàacùacaténá walí wawàlùanápináwa néré Dios yàatalé, Dios imàacacáinaté Jesús sacerdote íiwacalíná càiripináta itàaníiri wawicáu Dios yáapicha càide iyúwaté sacerdote Melquisedec

íibaidáanaté Dios irí bàaluité.

7

Jesús, sacerdote de la misma clase que Melquisedec

¹ Bàaluité Melquisedec, yácata Salem ìyacàlená icuèrináca, sacerdote nacáicani íibaidéericaté Dios irípiná, yái Dios chènuníiséerica, itàanicaténaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu. Néenialité Abraham imànica ùwicái áiba yàcalé icuèrinánái ípunita iwasàacaténá náicha ìirináwa ípidenéericaté Lot. Néeseté idécanáamité Abraham imawèniadaca nacuèrinánái, yásí Abraham yèepùacawa ùwicái íicha. Yáté Melquisedec yàaca ípunitáidaca Abraham, itàidacaténáténi. Melquisedec isutácaté Dios íicha imànínápiná cayábéeri Abraham irí. ² Dios iyúudàacaté Abraham, ínáté Abraham imàacaca cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí. Abraham yèepùadacaté madécaná cawèníri nacuèrinánái íicha, níái nacuèrinánái íibèeyéicaté Abraham ìiriná imanùbacanái yáapicha. Néese macái néená níái diéyéica cawèníyéi yàasusica, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí ofrenda iyú, Dios iyúudàacáinaté Abraham. Melquisedec ípidená ímáanáca “Yái Wacuèriná mabáyawanéerica, icuèrica wía machacàníri iyú”, ímáanáca. Salem ìyacàlená ípidená ímáanáquéi “Matuíbanái”; íná Melquisedec icuèricáinaté Salem ìyacàlená, íná yéewa ímáanáquéi nacái “Yái Wacuèrináca, wía ìyèeyéica matuíbanáiri iyú, cayábacáiná wáapicha Dios”, ímáanáquéi. ³ Profetanái càmítaté nacàlida walí Melquisedec yáanirimi ìwali, yáatúami nacái,

yàawirináimi nacái. Càmítaté nacàlida walí càicaalínácaalíté Melquisedec imusúa iicá èeri, càita nacái càicaalínácaalíté yéetáwa. Iná yéewa yái Melquisedec càicanide iyúwa Dios Iiri, abéeri sacerdote iyéerica càiripináta, itàanírira Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu.

⁴ Iná pínáidacuéwa cayába ìwali yái Melquisedec, cachàinírira macái wenàiwica ícha bàaluité. Cachàinícaté Melquisedec wàawirimi Abraham ícha, ínáté Abraham imàacaca cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí. Macái néená níái diyéica yàasusica cawèníyéica, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí, yái cawèníri yàasusi Abraham yèèpùadéericaté náicha níái nacuerinánáica Abraham imàniyéicaté ípunita ùwicái. ⁵ Píalíacuéwa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté. Yái tàacáisi icàlidaca Leví itaquénáinámi ìwali níacata iwàwacutéeyéicaté íbaidaca Dios irí iyúwa sacerdotenái. Dios imàacacaté sacerdotenái yeedáca cawèníri yàasusi ofrenda piná néenánái íchawa, níái israelitaca. Macái néená níái diyéica yàasusica israelitanái yeedéeyéicaté iríwa, sacerdotenái yeedácaté náicha abéerinama néená iyúwa ofrenda Dios irípiná. Càité sacerdotenái icobra nía, éwita néenánáicáaníta nía, nadèniacáanítaté nacái nàawirimiwa abéerita, yái Abrahamca. ⁶ Quéwa yái Melquisedec éwitaté camicáaníta Leví itaquérinámini, càicáanítaté yeedáca ofrenda Abraham ícha; macái néená níái diyéica yàasusica Abraham idènièricaté, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí ofrenda iyú, cachàinícináté Melquisedec Abraham ícha éwitaté Dios icàlidacáanítaté

Abraham irí cáimiétacanéeri iyú imànínapínaté Abraham irí cayábéeri. Melquisedec nacái icàlidacaté cayábéeri tàacáisi Abraham ípidená ìwali yéewacaténaté Dios imànica Abraham irí cayábéeri, Melquisedec yáalimácáinaté itàaníca Dios inùmalìcuíse. ⁷ Iná yéewa macáita wáalíacawa cachàinícaté Melquisedec Abraham ícha, yácáinaté Melquisedec yáalimácaté icàlidaca cayábéeri tàacáisi Abraham ípidená ìwali yéewacaténaté Dios imànica cayábéeri cachàiníwanái Abraham irí. ⁸ Chái èeri irícu israelitanái yèewi sacerdotenái yeedáca ofrenda néenánái israelita íchawa; macái néená níai diéyéica yàasusica wenàiwica yeedéerica iríwa, sacerdotenái yeedáca abéerinama néená iyúwa ofrenda Dios irípiná. Quéwa idécanáamité béeyéica níai sacerdoteca, yáté néetácawa, quéwa profetanái natànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse Melquisedec ìwali càide iyúwa Melquisedec ìyaca nacáicaalí siùcáisede mamáalàacata càiripináta. Iná yéewa wáalíacawa cachàiníríca Melquisedec áibanái sacerdote ícha canánama. ⁹⁻¹⁰ Bàaluité Abraham imàacacaalíté cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí, néenialíté càmítàacá imusúa iicá èeri yái Abraham itaquérinápínacaté ípidenéericaté Leví, yái macái sacerdotenái yàawirimica. Siùca sacerdotenáica níai Leví itaquénáinámi, yá needáca ofrenda israelitanái ícha; macái néená níai diéyéica yàasusi israelitanái yeedéerica iríwa, Leví itaquénáinámi yeedáca abéerinama néená iyúwa ofrenda. Bàaluité Abraham idèniatàacáwa nía iiná irícuwa, níara Leví itaquénáinámi, Leví nacái, Melquisedec yàacaalíté ípunitáidaca

Abraham. Iná yéewa wáalimá wáimaca nàwali níái sacerdoteca, Leví itaquénáinámica, namàacacaté ofrenda Melquisedec irí, yácáináté nàawirimi Abraham imàacacaté cawèníiri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí madécaná camuí ipíchawáiseté namusúa naicá èeri. Càica wáalíacawa cachàiníríca Melquisedec macái sacerdotenái ícha canánama, níái Leví itaquénáinámica.

¹¹ Néeseté madécaná camuí Abraham idénámité, Dios imàacacaté itàacáíwa Israel itaquénáinámi irí. Yáté Dios yeedáca Leví itaquérinámi ípídenéericaté Aarón, yéenibe yáapichawa náibaidacáténáté Dios irí iyúwa sacerdotenái, itàaníyéípinácaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu. Quéwa càmítaté yéewa Aarón itaquénáinámi iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càmícáináté sacerdotenái yáalimá mabáyawanáca imànica wenàiwicanái. Ináté iwàwacutáca Dios ibànùaca Cristo, yái áiba íiwitáaná sacerdote Aarón itaquénáinámi ícha, yái Cristo iyéerica càide iyúwaté Melquisedec iyáanáté. ¹² Dios imàacacáiná walí wàlisài íiwitáaná sacerdote, yái Cristoca, íná iwàwacutá iyaca áiba wàlisài tàacáisi sacerdote ìwali, áiba íiwitáaná tàacáisi profeta Moisés yàasu tàacáisi ícha, yái tàacáisi Moisés itànèericaté Dios inùmallicuise. ¹³ Wáalíacawa iwàwacutáca iyaca wàlisài tàacáisi càmícáiná Leví itaquérinámi yái Wáiwacalica, yái Dios itàacái icàlidéerica walí ìwali. Wáiwacali idèniaca áibata yàawiríawa náicha níái sacerdote yàawiríaca. Canácatáita Wáiwacali yàawiría yéená íibaidaté Dios irí iyúwa sacerdote. ¹⁴ Wáalíacawa Judá itaquérinámicaní yái Wáiwacalica. Bàaluité

Dios íimacaté abéeri Judá itaquéerinámi icùanápinaté israelitanái. Càmitaté Dios ichùullà profeta Moisés yeedáanápínaté Judá itaquénáinámi náibaidacáténaté Dios irí iyúwa sacerdotenái itàaníyéipínaté Dios yáapicha wenàiwica iwicáu.

¹⁵ Iná wáalíacawa amaléeri iyú iyaca áiba wàlisài sacerdote íiwitáaná, yácáiná Cristo, yácata wàlisài sacerdoteca íibaidéerica Dios irípiná càide iyúwaté Melquisedec iyáanaté, itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha. ¹⁶ Bàaluité Dios yeedáca Leví itaquénáinámi sacerdotenáipínaté nía íibaidéeyéipíná irí. Quéwa càmita Dios imàaca walí Cristo sacerdotepíná yàawiría ìwalísewa, néese Dios imàacaca sacerdotecani yái Cristoca, Cristo idèniacáiná icáuca cachàiníriwa yái cànírica imáalàawa, cànírica nacái áiba yáaliméeri imáalàidaca. ¹⁷ Wáalíacawa báisírircani Dioscáiná idéca càí íimaca Wáiwacali irí:

“Sacerdoteca pía càiripínáta, íibaidéerica nulípiná, itàanírira núapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íibaidáanaté nulípiná”,

íimaca yái Diosca. ¹⁸ Yái quéechéericaté tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí icàlidacaté nalíni càinácaalíté iyú sacerdotenái iwàwacutáaná íibaidaca Dios irí, àta Wáiwacali yàanàacatalétaté. Dios idéca iwènúcawa íicha yái quéechéeri tàacáisimica sacerdotenái ìwalírira, machawàacacáinaté nía, níái sacerdoteca, càníyéicaté yáalimá iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁹ Níái sacerdoteca náibaidacaté Dios irí càide iyúwaté Dios ichùullaná profeta Moisés icàlidáanápínaté nalíni. Quéwa

càmìtaté náalimá mabáyawanáca namànica wenàiwica Dios iicá. Néese siùcade wadènàca Cristo, yái cayábéeri náicha canánama sacerdoteca, mabáyawanéerica imànica wía Dios iicápiná, imàaquéeri nacái wamawiénidaca Dios wáiwitáise iyúwa.

²⁰ Dios icàlidacaté tàacáisi ípidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú wáaliacaténáwa báisíiri iyú Dios idéca imàacaca sacerdotecani càiripináta yái Wáiwacalica, itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha. ²¹ Dios càmìtaté icàlida càiri tàacáisi áibanái sacerdote ìwali, níái Leví itaquénáinámica. Néese Dios icàlidacaté tàacáisi ípidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú wáaliacaténáwa báisíiri iyú idéca imàacaca sacerdotecani càiripináta yái Wáiwacalica. Iná càì Dios íimaca Cristo irí:

“Núa, Picuèriná Dios, nucàlidacaté tàacáisi nuípidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú yéewacaténá macáita náaliacawa báisíiri iyúcani, yá canácatáita nuwènúadapiná nuíwítáisewa íicha. Núumacaté píri: ‘Sacerdoteca pía càiripináta, íbaidéerica nulípiná, itàaníríca núapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íbaidáanaté nulípiná’, càité núumaca píri”,

íimacaté yái Diosca Wáiwacali irí. ²² Jesús ìyacáiná sacerdote càiripináta itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha, íná wáaliacawa Jesús idéca imànica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha cayábéeri íicha yái bàaluisàimi wawàsica, Dios imànírícaté israelitanái yáapicha icùanaté nía iyúwa yàasu wenàiwicanáíwa. Yái wàlisài wawàsi Jesús

imànírica walípiná Dios yáapicha ímáanáca Dios icùanápiná wía càiripináta, Jesús ìyacáiná càiripináta. ²³ Manùbacaté níai sacerdoteca bàaluisàna, Leví itaquénáinámica, càmícináté nadé náibaidaca Dios irípiná càiripináta néetácáinatéwa nàacawa, ínáté càmíta náalimá natàaníca Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu càiripináta. ²⁴ Quéwa Jesús càmíripiná yéetáwa, íná yéewa íbaidaca Dios irípiná càiripináta iyúwa sacerdote itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha; càmíripiná Jesús imàaca íchawa íbaidacaléwa áiba sacerdote irí, canásíwata. ²⁵ Iná yéewa Jesús yáalimá iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha báisíiri iyú càiripináta, wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái, wamawíénidacaténá Dios wáiwitáise iyúwa Jesús ìyacáiná càiripináta isutácaténá Dios ícha walípiná, itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha nacái.

²⁶ Iná Jesús, yácata sacerdote íiwacaliná báisírica íbaidéerica Dios irípiná, yái wawàwacutéerica itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha. Yá mabáyawanéericani, càmírica nacái yáalimá imànica íbáyawanáwa. Yái Jesúsca, yácata áiba íiwitáaná wenàiwica cabáyawanéeyéi wenàiwica ícha, ìyéerica siùcáisede déeculé náicha, Dios imichàidéericaté chènuniré náicha canánama níai cáli chènuníiséeyéica, icùacaténá macáita Dios yáapicha. ²⁷ Càmíta iwàwacutá Jesús íbaidaca càide iyúwa áibanái sacerdote íiwacanánái. Iwàwacutácaté nanúaca pìrái namànicaténá sacrificio Dios irí èeri imanùbaca. Quéechacáwa nanúacaté pìrái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa nasutácaténaté Dios ícha wawàsi imàacáanápiná iwàwawa nabáyawaná ícha. Néeseté nanúaca áiba pìrái

iyúwa sacrificio àniwa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíse cayábacaténá Dios iicáca náiwitáise. Càmita iwàwacutá Jesús imàni càì, néese Jesús imànicaté abéta sacrificio abé yàawiríata, cawènírica càiripináta, imàacacaté icáucawa wáichawalíná, nanúacaténáténi cruz ìwali, yùuwichàacaténátéwa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wabáyawaná ìwalíse. ²⁸ Dios ichùullacaté profeta Moisés yeedáanápínaté Aarón itaquénái náibaidacaténaté Dios irí iyúwa sacerdote íwacanánái, itàaníyéipínacaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu. Quéwa èeri mìnánái meedá nía, cabáyawanéeyéica. Néeseté madécaná camuí Moisés idenáamité, Dios icàlidacaté tàacáisi ípidená yáapichawa cáimiétacanéri iyú wáalíacaténáwa báisíiri iyúcani idéca imàacaca sacerdote íwacalínácani, yái Iirica mabáyawanéerica, imànírica macáita càide iyúwa Dios ichùullianá, yéewacaténá íbaidaca Dios irípiná càiripináta iyúwa sacerdote íwacalíná, itàanírica wawicáu Dios yáapicha.

8

Jesús, mediator de un nuevo pacto

¹ Péemlacué cayába, ìyaquéi walí sacerdote íwacalíná, yái Cristoca, itàanírica wawicáu Dios yáapicha. Cristo idéca yáawinacawa Dios yéewápuwáise chènuniré icùacaténá macáita Dios yáapicha. ² Yá Cristo íbaidaca ìyaca iyúwa sacerdote báisíiri templo irìculé ìyéerica chènuniré, Wacuèriná Dios imàníricaté, cànírica wenàiwica imàni.

³ Iwàwacutácaté macái sacerdote íwacalíná imàaca cawèníri yàasusi ofrenda iyú Dios irí, iwàwacutácaté nacái inúaca pìrái iyúwa

sacrificio Dios irí wenàiwicanái ibáyawaná ìwàlìse yéewacaténáté Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha bàaluité. Iná iwàwacutácaté Jesucristo imàacaca cayábéeri wawàsi nacái Dios irí ofrenda piná. ⁴ Jesucristo ìyacaalícáwa siùca cháí èeri irìcutá, càmita judíonái íbatàa íbaidaca Dios irí templo irìcu iyúwa sacerdotetá, càmicáiná Leví itaquérinàmini, yái Jesucristoca; yá nacái judíonái nadènlaca mamáalàacata néenánaiwa sacerdote íbaidéeyéica templo irìcu inuéyéica pìrái iyúwa sacrificio wenàiwicanái ibáyawaná ìwàlìse càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianáté nàawirinàimi, manùbacáiná níai judíoca càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵ Quéwa canéerica iwèni meedáni yái náibaidacaléca siùcáisede, níai judíonái yàasu sacerdoteca, náibaidacáiná cháí èeri irìcu meedá. Nàasu templo, yácata báisíiri templo yéenáiwana meedáni, yái báisíiri templo ìyéerica chènuniré, Dios ìyacàle báisíirica. Càica wáalíacawa bàaluitécáiná ipíchawáiseté profeta Moisés ichùullaca israelitanái imànica Dios yàasu capìima mabáyawanéeri, yái capìima ímamisíirica, israelitanái isutácatáipiná Dios ícha, yáté Dios ímaca Moisés irí: “Píibaida cáalíacáiri iyú. Pimàni macáita cayába càide iyúwa yái núsáidéerica pìrí capìima yéenáiwana piná manuíri dúli ínatalé ípidenéerica Sinaí”, ímaca yái Diosca. Càité Dios yáasáidaca Moisés irí báisíiri templo chènuníséeri yéenáiwana piná yéewacaténáté Moisés yáalíacawa càinácaalíté iyú iwàwacutáaná namànica Dios yàasu capìima mabáyawanéeri israelitanái isutácatáipináté Dios ícha cháí èeri irìcu. ⁶ Quéwa siùcáisede

Jesucristoca, yái íbaidéerica Dios irípiná iyúwa sacerdote íwacaliná itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha, yácata imàníríca ìyaca culto máiníri cayába cachàiníwanái ícha yái culto sacerdotenái imàníríca cháí èeri irícu. Càita Jesucristo idéca imàacaca wàyaca abédanamata Dios yáapicha Jesucristocáiná idéca imànica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha, Dios icùaná wía. Yái wàlisài wawàsi, cayábéericanì bàaluisàimi wawàsi ícha Dios imànírícaté israelitanái yáapicha, Dioscáiná idéca icálidaca walíni cáimiétacanéeri iyú imànínápiná walí cayábéeri cachàiníwanái.

⁷ Yái quéechéericaté wawàsi càmita iyúudàa wenàiwicanái cayába imàacacáténá mabáyawanáca nía Dios iicápiná, íná iwàwacutácaté Dios imànica wàlisài wawàsi wenàiwicanái yáapicha. ⁸ Quéwa cabáyawanácaté Dios iicáca níara israelitaca namànicáinaté nabáyawanáwa. Càì ímaca Dios itàacái profeta itànèericaté Dios inùmaliçuise:

“Wacuèriná Dios ímaca: Aibaalípiná numànipiná wàlisài wawàsi náapicha níái Israel itaquénáinámica, Judá itaquénáinámi nacái, nucùanápiná nía cayábéeri iyú.

⁹ Yái wàlisài wawàsica càmirípiná càide iyúwa bàaluisàimi wawàsi numànírícaté nàawirináimi yáapicha bàaluité numusúadacaalíte nía Egipto yàasu cáli ícha càide iyúwa wenàiwica itécaalí ìriwa icáapi ìwali. Néese càmicáinaté namàni càide iyúwaté nuchùulianá nía, ínaté núucaca nuíchawa nía, ímaca yái Diosca.

¹⁰ Néese Dios ímaca àniwa: Aibaalípiná ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá numànipiná náapicha

wawàsi àniwa, nucùanápíná nía, níái Israel itaquénáinámica. Càipíná numànica nalí, núa Nacuèriná Diosca: Numàacapíná nuíwítáise náiwitalicu, náalíacaténáwa nutàacái ìwali nawàwalicuísewa, yéewanápíná neebáidaca machacàníiri iyú càide iyúwa nuchùullaná nía. Yá núapínácata Nacuèriná Diosca, níapínácata nacái nùasu wenàiwica cáininéyéica nuicáca.

11 Càmita iwàwacutápiná néewáidáyacacawa náalíacaténá nùwali, níái náapichéeyéica, nía nacái néenánáica, macáicáiná náalíapínáca nùwali, macáita púubéeyéi, béeyéi nacái.

12 Yá numàacapínáca nuwàwawa nabáyawaná íicha, càmita quirínama nuèpua nuwàwalica yái báawéerica namàníricaté, íimacaté yái Diosca”,

cài íimaca yái profetaca. 13 Dios idéca icàlidaca walí yái tàacáisica wàlisài wawàsi ìwalírica, yái wawàsi Dios imànírica wáapicha Jesucristo ìwalíise, íná yéewa wáalíacawa Dios idéca iicáca quéechéeri wawàsi càiride iyúwa éwisàimi, yái wawàsi Dios imàníricaté abéta israelitanái yáapicha, Leví itaquénáinámi íibaidacaténáté Dios irí iyúwa sacerdotenái. Yá idéca imáalàacawa yái éwisàimi wawàsica sacerdotenái ìwalírica, Dioscáiná idéca imàacaca íichawani.

9

El templo terrenal y el templo celestial

1 Quéechatécáwa Dios imànicaté wawàsi israelitanái yáapicha, imàacacaténá Leví itaquénáinámi íibaidaca irí iyúwa sacerdotenái.

Yáté Dios icàlidacaté profeta Moisés írini, càinácaalíté iyú iwàwacutáaná sacerdotenái imànica culto cháí èeri írìcu Dios yàasu capìima mabáyawanéeri írìculé, yái manuíri capìima ímamisíirica, israelitanái isutácatáipináca Dios íicha bàaluité. ² Namànicaté manuíri capìima idènièricaté imàdàanáwa pucháiba. Idèniacaté inùmawa abéeri yáawàaná. Ínatawáise yái capìima inùma wálumérica iyacaté idàbàanéeri imàdàanáca ípidenéerité Mabáyawanéeri. Imàdàaná írìcu iyacaté abéeri lámpara, àicu cáiwínáca nacáiri íicácanáwa, sietéericaté icamalá imanùbaca. Iyacaté néeni abéeri mesa nacái, naliadéericaté ínata pan namàaquéericaté Dios írì ofrenda iyú sacerdotenái iyáapiná. ³ Bamuchúamibàa capìima írìcu iyacaté áiba yáawàaná, wáluma cáucuíri iyú. Ínatawáise yái pucháibáanáca yáawàaná, iyacaté áiba imàdàaná capìima imáalàanáwa. Yái imàdàaná, yácata Dios ichàini iyacataléca, yái Dios mabáyawanéerica náicha canánama, ínáté imàdàaná ípidenacaté Mabáyawanéeri náicha canánama. ⁴ Iyacaté oroíri altar mesa nacáiri iyéericaté mawiénita pucháibáanáca yáawàaná írì. Neemácaté pumèníri isàni altar ínata nàacaténá Dios icàaluíniná. Iyacaté nacái Dios yàasu yàalusi nacáiri mabáyawanéeri nachanàidéeri macáita ínatabàa oro iyú. Yàalusi nacáiri írìculé náawináidacaté oroíchúa catùu ipuniéchúawa maná iyú, yái pan nacáirica Dios ibànuèricaté nalí chènuníise nayáapiná. Náawináidacaté nacái Aarón yàasu àicu yàalusi nacáiri írìculé, yái Aarón yàasu àicu yèpuèricaté imusúadaca íiwínáwa àniwa. Nàyacaté nacái íba yàalusi nacáiri írìcu, níái pucháiba sàabadéeyéica íba

Dios itànèyèicaté ìwali itàacáíwa diez namanùbaca tàacáisi israelitanái yeebáidacatenáté iyúwa Dios ichùulianá nía. ⁵ Pucháiba querubín yéenáiwaná àngel càanabáiyéi náipunitawáaca nabàlùacawa nalíwáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé ínata, naicáidaca yàalusi inùma irí. Dios ichàini icamaláná icànacaté mèlumèluíri iyú bamuchúamibàa náicha níai querubín yéenáiwanáca. Querubín yàanabái ipùata yàanàacaté iwéréwáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé iwicáulé. Yái yàalusi nacáiri inùmabàalé ípidenéericaté “Dios imàacacatái iwàwawa wabáyawaná ícha”. Sacerdote íiwacaliná idàchìadacaté pìrái íiranámi yàalusi inùmabàalé ìwali yéewacatená Dios imàacaca iwàwawa israelitanái ibáyawaná ícha. Quéwa canáca nulí èeri cayába siùcade nucàlidáanápíná macáitani ìwali yái wawàsica.

⁶ Càité nachùnìaca capìima bàaluité. Sacerdotenái nawàlùacatéwa èeri imanùbaca iriculé yái capìima imàdàanáca idàbàanéerica namànicaténá culto Dios irí càide iyúwaté Dios ichùulianáté nía nàanápínaté Dios icàaluíniná. ⁷ Quéwa abéericata sacerdote íiwacaliná iwàlùacatéwa iriculé yái imàdàaná imàalàidàanáca abé yàawiríata camuí imanùbaca, aléera Dios ichàini icamaláná mèlumèluíri ìyacatáica, yái Dios mabáyawanéerica náicha canánama. Sacerdote íiwacaliná iwàlùacaalítéwa néré, iwàwacutácaté itéca pìrái íiranámi. Itéca pìrái íiranámi yái inuéricaté iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, yéewacatenáté Dios imàacaca iwàwawa sacerdote íiwacaliná ibáyawaná ícha. Itécaté nacái áiba pìrái íiranámi sacerdote inuéricaté macái israelitanái

ibáyawaná ìwalise, Dios imàacacaténáté iwàwawa nabáyawaná ícha, yái báawéerica càmíricaté náaliawa namànicaté. ⁸ Quéwa sacerdotenái imànicaté culto èeri imanùbaca idàbáanéeri imàdáná irícu nàacaténá Dios icàaluíniná. Càita Espíritu Santo yáasáidaca walí wàaliacaténáwa idécunitàacá namànicaté culto idàbáanéerica capìima imàdáná irícu, yáté canáca yéewaná macái wenàiwica yàacawa mawiénita Dios irí, canácáinaté áiba yáaliméeri mabáyawanáca imànica nía Dios iicá. Càide iyúwa canáanáté yéewaná nawàlucawa áiba imàdáná irículé naicácaténáté Dios ichàini icamaláná mèlumèluíri, càité nacái canácaté yéewaná wenàiwica nàacawa chènuniré nàyacaténá Dios yáapicha, càmítaté nacái yéewa nàyaca abédanamata Dios yáapicha. ⁹ Iná Espíritu Santo yéewáidaca wía siuca comparación iyú ìwali yái capìimami bàaluisàimica, capìima yàasu wawàsi ìwali nacái. Ewítaté namàacacáaníta ofrenda Dios irí, nanúacaté nacái pìrái iyúwa sacrificio Dios irí imàacacaténáté iwàwawa nabáyawaná ícha càide iyúwaté ichùulianá nía, càicáaníta càmítaté yáalimá pìrái íiranámi mabáyawanáca imànica nía Dios iicá, níái yèeyéicaté Dios icàaluíniná pìrái íiranámi iyú. ¹⁰ Yái bàaluisàimi tàacásica càmítaté idé iwàlisàidaca wenàiwica líwitáise nàyacaténáté machacàníiri iyú, néese yéewáidacáita nía meedá càirínácaalíté yàacàsi Dios imàaquéeri nayáaca, càirínácaalí wawàsi nacái Dios imàaquéeri nàiraca, càinácaalíté iyú nacái iwàwacutáaná nàapìdaca náichawa masacàacaténá Dios iicáca nía. Yái bàaluisàimi tàacásica ichùuliacaté wenàiwica nachùnlanápináté náinatabàawa; yéewáidacaté nía Dios ìwali nacái, àta yéenáiwaná yàanàacatalétaté

Dios ichùnànapínáté cayába wàlisài wawàsi yàasu wenàiwicanái yáapichawa Cristo ìwalíse.

11 Quéwa Cristo yàanàacaté. Siùcáisede Cristoca yái sacerdote íwacaliná íbaidéerica Dios irípiná, itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha. Yá Cristo imànica ìyaca walí cayábéeri càmlíricaté wenàiwica yáalíawa ìwali bàaluité. Imichàacatéwa chènuniré, déeculé capìraléeri cáli ícha, càide iyúwaté sacerdote íwacaliná ichàbáanátéwa iricubàa yái capìima imàdàanáca idàbáanéerica. Yá Cristo iwàlùacatéwa templo chènuníséeri iriculé, yái báisiiri temploca, cayábéeri ícha, mabáyawanéeri ícha nacái yáara capìimami bàaluisàimica. Yái templo chènuníséerica, càmlírita wenàiwica imànicaléta, càmlírita nacái ìya cháí èeri irìcu. 12 Cristo iwàlùacatéwa iriculé yái mabáyawanácataléca náicha canánama, Dios ìyacatái chènuníséerica, quéwa càmitaté Cristo ité chivo íranámi, pacá yéenibe íranámi nacái; néese Cristo itécaté íranátawa iyúwa sacrificio yéetácáinátéwa macái wenàiwica íchawalíná. Càité iwàlùacawa abé yàawiriata imànicaténáté sacrificio; càmita quirínama iwàwacutá yèepùa imànica sacrificio àniwa. Cristo idéca iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càiripináta. 13 Bàaluité Dios ichùlìlaca sacerdotenái nadàchìadaca toro íranámi, chivo íranámi nacái wenàiwica ìwali níái wenàiwicaca Dios ìiquéeyéicaté iiná casaquèeri iyú. Nachùchùaca becerra imenínámi wenàiwica ìwali nacái Dios ìicácaténá nainá masaquèeri iyú yéewacaténáté nasutáca níawawa Dios ícha àniwa. Macáita yái wawàsica namànicáitaté wenàiwica ìinatabàa meedá. 14 Quéwa cawènicáináté níara

wawàsi bàaluisàimica masacàacaténaté Dios iicáca wenàiwica iiná, jíná yéewa wáalíacawa cawènica Cristo íiraná cachàiniwanái náicha, masacàanápíná imànica wáiwitáise Dios iicápiná! Yácáiná Cristo imàacacaté icáucawa Espíritu Santo ichàini iyú, yái cà mírica imáalàawa. Càité Cristo yéetácawa imànicaténaté càide iyúwa Dios iwàwáaná. Yéetacatéwa iyúwa mabáyawanéeri sacrificio wabáyawaná ìwalíse. Cristo yéetacatéwa wáichawalíná, íná yéewa íiraná masacàaca imànica wáiwitáise canánama íicha yái báawéerica wamànírira itéericaté yàacawa wía yéetácáisi iriculé. Iná siúcáisede wáalimá wáibaidaca cáuri Dios irípiná.

¹⁵ Inaté càì Jesucristo iyúudàaca wía: Yéetacatéwa wáichawalíná yéewacaténá itàníca wawicáu Dios yáapicha. Càita Jesucristo imànica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha cayábacaténá Dios iicáca wía. Cristo yéetacáinatéwa wáichawalíná, íná Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, yái báawéerica wamànírira itéericaté idècunitàacá wàyacaté càide iyúwa bàaluisàimi tàacáisi íimáaná. Càité Jesucristo imànica walí yéewanápiná wía Dios imáidéeyéica weedáca walíwa yái cawènírira cà mírica imáalàawa Dios icàlidéerica walí ìwali cáimiétacanéeri iyú yàanápíná walíni. ¹⁶ Péemlàcué comparación romanonái íiwitáise ìwali: Ipíchawáise romanosàiri yéetácawa, yásí itànàaca cuyàluta icàlidacaténáni càide iyúwa iwàwáaná naseríaca yàasumi idècanáami yéetácawa. Quéwa canéeritàacá iwèni yái cuyàlutaca àta náalíacatalétawa báisíiri iyúcani yéetacatéwa, yái itànèericaté cuyàluta. ¹⁷ Iná cà míriritàacá cawèni yái cuyàlutaca idècunitàacá cáucani yái

itànèericani, íná canáca yéewaná áiba wenàiwica yeedáca nalíwa yàasu cawèníri càide iyúwaté icàlidáaná nalíni. Quéwa yéetacánámiwa yái itànèericaté cuyàluta, yásí cawènírica nalí cuyàluta, níái yeedéeyéipináca iríwa yàasumi. ¹⁸ Càité nacái Dios imànicaté quéechéeri wawàsi israelitanái yáapicha, yáté camíiritàacá cawèni yái bàaluisàimi tàacáisica àta nanúacatalétaté pìrái iyúwa sacrificio. Inaté israelitanái inúaca pìrái iyúwa sacrificio cawènicaténáté namànica nalíwa yái wawàsi Dios imàníricaté náapicha. ¹⁹ Bàaluité profeta Moisés iléecaté Dios itàacái macái israelitanái irí, yái tàacáisi Dios ichùulièrica neebáidaca nàyacaténáté machacàníiri iyú Dios iicá. Néese Moisés yeedáca púubanaméeri hisopo yéetaná yàana idènièrica pumèníiri ibáináwa. Yá yéepùaca hisopo yéetaná yàana quíiréeri lana iyú. Néese ísapíadacaténi pacá yéenibe íiranámi iyú, chivo íiranámi iyú nacái, yèewlàdéerica úni yèewi. Yá idàchìadacaté íiranámi cuyàluta ìwali, yái cuyàluta idènièricaté Dios itàacái Dios ichùulièricaté israelitanái yeebáidaca. Néese Moisés idàchìadacaté nacái pìrái íiranámi macái wenàiwica ìwali, yái pìrái íiranámi yèewlàdéerimica úni yèewi, masacàacaténáté Dios iicáca nía. ²⁰ Néese Moisés íimacaté nalí: “Yácata íiranámi, yái pìráimica yéetéerimicawa pibáyawaná ìwalíisecué masacàacaténácué Dios iicáca pía, yéewanápiná cawènica yái wawàsica Dios imàníricuécá píapicha, peebáidáanápiná iyúwa ichùullanácué pía”, íimacaté nalí yái Moisésca. ²¹ Moisés idàchìadacaté nacái pìrái íiranámi Dios yàasu manuíri caplíma ìwali, yái nasutácatáipináca Dios íicha. Idàchìadaca pìrái íiranámi macái yàalubáisi imanùbaca ìwali

nacái ìyéerica capìima irìcu, nía nacái quíràpieli nacáiyéica iwàwacutéeyéicawa nalí culto iripíná nàacaténáté Dios icàaluíniná. ²² Càide iyúwa ímáaná yái bàaluisàimi tàacáisi Dios imàaquéericaté nalí, iwàwacutácaté namànica càiri culto pìrái íranámi iyú batéwa macái wawàsi ìwalíná masakàacaténáté namànicanì Dios iicá. Canácaté Dios imàacáaná iwàwawa nabáyawaná ícha càmicaalíté nanúa napìrawa yéewanápináté pìrái íraná imusúacawa náicha wenàiwica íbáyawaná ìwalíise. Iwàwacutácaté pìrái yéetácawa wenàiwica íchawalíná. Càita nacái càmicaalíté Jesucristo yéetáwa wáichawalínátá íranácaténá yàapìdáidaca wáiwitáisetá, yá canáca yéewaná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íchatá.

El sacrificio de Cristo quita el pecado

²³ Càité iwàwacutáca nanúaca pìrái iyúwa sacrificio masakàacaténá namànica manuírì capìima pìrái íranámi iyú, capìima yàasu wawàsi nacái, yái capìima ímamisírica, nasutácatáipínáca Dios ícha bàaluité. Yái capìimaca, yácata chènuníséeri templo yéenáiwánáca. Quéwa yái wawàsi chènuníséericáwaca iwàwacutácaté cayábéeri íranámi pìrái íranámi ícha, yái pìrái íranámi masaquèericaté imànica bàaluisàimi capìima cháí èeri irìcu. ²⁴ Càmicáináté Cristo iwàlùawa irìculé yái capìima wenàiwica imàníricaté. Yái bàaluisàimi capìimaca yáasáidacáicata walí meedá càiride iyúwa báisíiri temploca chènuníséeri iicacánáwa. Cristo quéwa iwàlùacatéwa Dios yàatalé chènuniré náicha macái capìiraléeri cáli chènuníséeyéica. Siùca Cristo ibàlùacawa Dios ípunita itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha.

²⁵ Camuí imanùbaca bàaluité israelitanái yàasu sacerdote íiwacaliná iwàlùacatéwa irìculé yáí mabáyawanácataléca náicha canánama Dios ichàini icamaláná icànacataléca caplìma imàdàaná irìcu. Ináté sacerdote íiwacaliná iwàlùacawa néré madécaná yàawiriaté itécaténá pìrái íiranámi. Càmitaté sacerdote íiwacaliná ité íiranáwa. Quéwa Cristo iwàlùacatéwa chènuniré itécaténá néré íiranáwa, yá càmitaté Cristo imàni càide iyúwa judíonái yàasu sacerdote íiwacaliná imàníná.

²⁶ Iwàwacutácalíté Cristo iwàlùacawa néré camuí imanùbacatá, yásí iwàwacutá yéetácawa madécaná yàawiriatá èeri idàbacatáise bàaluité àta siùca nacáide. Quéwa siùca ipíchawáise èeri imàalàacawa Cristo idéca iwàlùacawa aléi èeri irìculé imàacacatenáté yáawawa yéetacatenátéwa iyúwa sacrificio abé yàawiríata càiripináta. Càité ichuìdaca wáicha wabáyawaná. ²⁷ Dios icàlidacaté iwàwacutáanápíná macái wenàiwica yéetácawa abé yàawiríata, néese idécanáami néetácawa, yá Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica. ²⁸ Càita nacái Cristo imàacacaté yáawawa yéetacatenáwa iyúwa sacrificio abé yàawiríata yéewanápináté madécaná wenàiwica ibáyawaná iyaca ìwali. Néese yàanàpiná àniwa quéwa càmita quirínama yéetácawa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise, néese yàanàpiná iwasàacatená yàasu wenàiwicawa, wíá icuèyéica yàanàaca.

10

¹ Bàaluité Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés irí icàlidacatenáté israelitanái iríni yéewanápináté náalíacawa Dios iwàwaca nàyaca machacànírì iyú. Quéwa yáí bàaluisáimi

tàacáisi càmitaté yáasáida nalí amaléeri iyú macáita yái cayábéerica Cristo imàniripinácaté walí. Iná yái bàaluisàimi tàacáisica càmitaté idé mabáyawanáca imànica wenàiwica Dios iicá, níai inuényéica pìrái iyúwa sacrificio Dios irí camuí imanùbaca nabáyawaná ìwalísewa nàacaténá Dios icàaluíniná. ² Yái bàaluisàimi tàacáisi yáalimácaalíté mabáyawanáca imànica wenàiwicatá, yá nayamáidacaté nanúaca pìrái iyúwa sacrificiotá bàaluitécáiná mabáyawanácaalíté níatá, yá càmitaté nèepùa achúmaca náináidacawa nawàwawa nabáyawaná ìwaliwatá. ³ Quéwa nanúacáinaté pìrái iyúwa sacrificio, yáté nawàwalica nabáyawanáwa camuí imanùbaca. ⁴ Càmicáinaté yéewa toro íranámi, chivo íranámi nacái imáalàida wenàiwica ibáyawaná.

⁵ Iná Cristo iwàlùacatéwa aléi èeri irìculé, yáté ìimaca Dios irí:

“Pía, Dios, càmita quirínama piwàwa wenàiwicanái inúaca pìrái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa, càmicáiná yéewa pìrái íranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná, néese pidéca pibànùaca núa iyúwa wenàiwica nuétácaténáwa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíse.

⁶ Càmita quirínama casímái piicáca wenàiwicanái inúaca ipìrawa iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa, càmicáiná yéewa pìrái íranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná.

⁷ Iná núumacaté pirí: ‘Nudéca nùanàaca aléi èeri irìculé càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi pinùmalicúise numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, pía Dios’ ”,

ímacaté yái Cristoca. ⁸ Quéechatécáwa Cristo ímaca càmita quirínama Dios iwàwa sacrificio, càmita quirínama nacái casímáica iicáca wenàiwica inúaca pìrái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalisewa, éwita Dios itàacái bàaluisàimi ichùullacáanítaté namànica còi. Càmita quirínama cayába Dios iicáca nàasu sacrificio, càmicáiná yéewa pìrái íranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná. ⁹ Néese Cristo ímaca Dios irí àniwa: “Nudéca nùanàaca aléi èeri irìculé numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, pía Dios”, ímacaté yái Cristoca. Yái tàacáisica ímáanáca Cristo imáalàidáanápínaté macáita sacrificio bàaluisàna imàacacaténaté yáawawa iyúwa sacrificio náamirìcubàa, yéetáanápínatéwa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalise. ¹⁰ Idéca mabáyawanáca Dios iicáca wía wáibaidacaténá abéerita Dios irípiná, Jesucristo imànicáináté càide iyúwaté Dios iwàwáaná imàacacáináté yáawawa iyúwa sacrificio yéetáanápínáwa abé yàawiríata càiripináta wenàiwicanái ibáyawaná ìwalise.

¹¹ Iyaca sacerdote judíosàiri inuérica pìrái iyúwa sacrificio Dios irí israelitanái ibáyawaná ìwalise èeri imanùbaca. Namànica yái sacrificio bàaluisànamica madécaná yàawiría éwita càmicáaníta yéewa pìrái íranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná. ¹² Quéwa Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetáanápínáwa iyúwa sacrificio wenàiwica ibáyawaná ìwalise càiripináta. Néeseté imichàacawa chènuniré, yá yáawinacatéwa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha. ¹³ Siùca Jesucristo iyamáacawa chènuniré idècunitàacá Dios imawènìadaca ícha yùuwidenái. Yásí áibaalípiná Dios imáalàidapíná imawènìadaca

Jesucristo yùuwidenái. ¹⁴ Yácáiná Jesucristo imàacaté yáawawa yéetáanápínáwa wáichawalíná abé yàawíriatá, yáté mabáyawanáca imànica wía Dios iicápiná càiripináta, wía Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa wáibaidacaténá abéerita Dios irípiná. ¹⁵ Espíritu Santo nacái icàlidaca walí tàacáisi wáalíacaténáwa báisíiri iyúcani càmita iwàwacutá Jesucristo yèepùa yéetácawa wáichawalíná àniwa. Càité Espíritu Santo íimaca:

¹⁶ “Aibaalípiná ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá numànipiná náapicha wàlisài wawàsi àniwa nucùanápíná nía, núa Nacuèriná Diosca. Càipiná numànica nalí, núa, Nacuèriná Diosca. Numàacapiná nuíwitáisewa nawàwalìculé, náalíacaténáwa nutàacái ìwali náiwitalìcuwa, yéewanápíná neebáidaca machacàníiri iyú càide iyúwa nuchùulianá nía,

¹⁷ càmita quirínama nuèpùa nuwàwalica nabáyawaná, yái báawéerica namàníricaté”, íimacaté yái Espíritu Santoca. ¹⁸ Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, íná càmita quirínama iwàwacutá wanúaca pìrái iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalíisewa.

Debemos acercarnos a Dios

¹⁹ Iná piacué nuénánáica, siucáisede manuíca wáináidaca wawàwawa wáalímáanápíná wawàlùacawa macàaluínináta irìculé yái mabáyawanácataléca náicha canánama, Dios ìyacàle chènuníiséerica, Jesucristo yéetácáinatéwa wáichawalíná, itéenápínaté néré íiranáwa, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná

íicha. Càité Jesucristo yàacùaca wáapunápiná yéewanápiná wamawiénidaca Dios wáiwitáise iyúwa. ²⁰ Jesucristo idéca yàacùaca walí wàlisài àyapu cáuri wawàlùacaténáwa irìculé yái Dios iyacàleca chènuníiséerica. Yái Jesucristo yácata wáapuná cáurica imàaquéerica wamawiénidaca Dios, Jesucristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, néese imichàacatéwa chènuniré déeculé maçái chènuníiséeri cáli íicha. Péemiacué comparación: Bamuchúamibàa judíonái yàasu templo irìcu iyacaté manuiri yáawàaná wáluma cáucuiri iyú ibàlièricaté Dios ichàini wenàiwicanái ituí íicha. Inaté canáca yéewaná wenàiwica nàacawa Dios yàatalé. Quéwaté, Jesucristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, yaté yái manuiri yáawàanáca icacanácátéwa bamuchúamibàa cáli iwérénama, pucháibawaca yèewi, wáalíacaténáwa wáalimá wàacawa Dios yàatalé siùcáisede Jesucristo yéetácái ìwalíise. Yá nacái Jesucristo iináca, càicanide iyúwa yái yáawàanámica, iwàwacutácáináté Jesucristo iiná icacanácawa cruz ìwali yéetácáténáwa wáichawalíná yéewanápinaté yàacùaca walí wáapunápiná wàacaténáwa Dios yàatalé. ²¹ Iyaca walí Jesús yái sacerdote íiwacalíná cachàiníirica, íibaidaca Dios irípiná, itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha. Jesús cata yái icuèrica Dios yàasu templo chènuníiséerica, icuèrica nacái wía, wía Dios yéenibeca. ²² Iná wamawiénidacué Dios wáiwitáise iyúwa, wàacaténá icàaluíniná báisíiri iyú. Wáibàacué wawàwa nacáiwa Dios iwéré cachàiníiri iyú yeedáanápiná wía yàataléwa, yácáiná Jesús íiraná idéca yàapídáidaca wáiwitáise wabáyawaná íichawa, Jesús yéetácáinátéwa

wáichawalíná. Iná càmita iwàwacutá achúmaca wáináidacawa wawàwawa wabáyawanámi ìwaliwa, yácáiná Espíritu Santo masacàacaté imànica wáiwitáise wabautizácaalítewa úni yáaculé. ²³ Cachàinicué wáiwitáise mamáalàacata Dios ìwali, picácué nacái wawènúada wáiwitáisewa Dios ícha, néese weebáidacué Jesucristo itàacái tàì ímèeri iyú càide iyúwa wacàlidáaná waináwanáwa weebáidáaná, yácáiná Dios imànipiná walíwa macáita yái cayábéeri càide iyúwaté icàlidáaná walíni cáimiétacanéeri iyú. ²⁴ Wamichàidacué wáiwitáisewáaca cáininácaténá waicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, wamànicaténá nacái cayábéeri. ²⁵ Picácué wayamáida wàwacáidáyacacawa wamànicaténá culto, wàaca nacái Dios icàaluíniná. Picácué wamàni càide iyúwa náiwitáise ìyáaná níara abénaméeyéi càmiíyéica ìwacáidáyacawa wáapicha, néese wachàiniadacué wawàwawáaca siúcade. Iwàwacutá càì wamànica cachàiníwanái mamáalàacata wáalíacáináwa mawiénica Wáiwacali yéenáiwana yàanáacatáipiná, èeri imáalàanápiná nacáwa.

²⁶ Wamànicaalí wàacawa wabáyawanáwa mamáalàacata wéemìacadénáami yái báisíiri tàacáisica Jesucristo ìwali, yá canáca walí quirínama áiba yéetéeripináwa iyúwa sacrificio wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, canácáiná áiba Jesucristo ícha Dios iiquéeri càiride iyúwa cawèníiri yéetáanápináwa wáichawalíná. ²⁷ Iná wáucacaalí wáichawa Jesucristo, yá iyaca walí wapíchalépiná abéta Dios yàasu yùuwichàacáisi máiníiri caiyéinináca, cáaluíri waicáca, yá nacái manuíri quichái caluérica, ipucuéricawa ìyaca

cachàiníri iyú, yeeméeripináca Dios yùuwidenái.
²⁸ Bàaluité áibacaalí wenàiwica càmita imàni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, yái bàaluisàimi tàacáisica profeta Moisés icàlidéericaté nalí Dios inùmalìcuíse, néese ìyacaalíté nacái pucháiba wenàiwica, càmicaalí máisiba nacái icháawèeyéicani, náalíacáináté imànica íbáyawanáwa, yáté càmita nacuèrinánái iicá ipualé, néese nanúacani ráunamáita. ²⁹ Iná píalíacuéwa nàuwichàanápínacawa manuísíwata cachàiníwanái nayamáidacaalí neebáidaca Dios Iiri namànicaténá irí báawéeri, càide iyúwa nabawàidaca nacáicaalíni nàabàli iyúwa; càide iyúwa nacái casacàaca nacáicaalí naicáca Dios Iiri ííraná, caná iwèni naicácáiná Dios Iiri yéetánáwa wáichawalíná; càide iyúwa nadéca nacáicaalí natàaníca nacái báawéeri iyú naquíniwa Espíritu Santo ìwali, yái cáininéerica iicáca wía. Yái Dios Iiri ííranáca, yácata cawènírica imànica wàlisài wawàsi Dios imàníríca wáapícha iwasàcaténá wía yàasu yùuwichàacáisi ííchawa. Yái Jesucristo ííranáca masacàaca imànica wáiwitáise wabáyawaná ííchawa Dios iicápiná. ³⁰ Wáalíacawa Wacuèriná Dios idéca íimaca: “Núacata yái yùuwichàidéeripináca wenàiwica imàníiyéica íbáyawanáwa. Núacata yái yèeripináca nawèni”, íimaca yái Diosca. Idéca íimaca nacái: “Núa Dios, nùuwichàidapíná nùasu wenàiwicawa namànicaalí nabáyawanáwa”, íimaca yái Diosca. ³¹ ¡Máiníri caiyéinináca yùuwichàacáisiquéi cáuri Dios yùuwichàidacaalí wíawa!

³² Quéwa piwàwalicué càinácaalíté iyú pidàbaca péemíaca yái cayábéeri tàacáisica Jesucristo ìwali, píidenìacatécué nacái piùwìchàanáwa mamáalàacata

matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalíté píipunita manuíri ùwicái peebáidacáiná Jesucristo itàacái.

³³ Abénoméeyéicué píapichéeyéi nàuwichàacatéwa manuísíwata Wáiwacali irípiná macái wenàiwica yàacuésemi.

Aibanái càmiyéi yeebáida Wáiwacali natàanícaté máiní báawéeri iyú nàwali, naicáaní nacái naquíniná, nàuwichàidacaté nacái abénoméeyéi. Achúmacatécué piwàwa nàwali nàuwichàacáinatéwa.

³⁴ Pidécuéca piicáca napualé cáininéeri iyú pitécáténácué nayáapiná, níái píapichéeyéica yùuwichéeyéicatéwa presoíyéi ibànalícu, neebáidacáinaté Jesucristo itàacái. Pìidenìacatécué nacái piùwichàanáwa casímáiri iyú piùwidenái imelùdacaalítécué pìasuwa píaliacáinácuéwa pidènlaca áiba pìasuwa càmiíri imáalàawa chènuniré cayábéeri ícha yái pìasumica cháí èeri irìcuíríca.

³⁵ Picácué piméyáawa, néese manuícué píináidaca piwàwawa Dios ìwali; peebáidacaalícué Dios itàacái tàì íméeri iyú mamáalàacata, yásí yàacué piríwa cawèníri manuísíwéeri chènuniré.

³⁶ Iwàwacutácué cachàinica píiwitáise mamáalàacata pìidenìacáténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná yéewanápinácué peedáca piríwa nacái yái cawènírica Dios icàlidéericatécué pirí ìwali cáimiétacanéeri iyú.

³⁷ Iwàwacutá wàidenlaca wàuwichàanáwa quiríta wacùanápiná Cristo yàacawa néese, càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta itànèericaté. Càì ímacaté:

“Caquialésíwata yàanàpináca yái yèeripinácawa néese, càmiírita nacái idècuníawa càiripináta.

³⁸ Nùasu wenàiwica nuiquérica mabáyawanéeri

iyú yeebáidacáiná núa, ìyapiná càiripináta yeebáidacaalí mamáalàacata nutàacái, quéwa iwènúadacaalí nuícha íiwitáisewa ícalùni ìwalísewa, néese càmita cayába nuicá íiwitáise”,

íimaca yái Diosca. ³⁹ Quéwacué càmlíyèi néená wía, níara iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha ícalùni ìwalísewa, yásí namáalàacawa. Néese wíata yái yeebáidéeyéica Dios itàacái mamáalàacata, Jesu-cristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

11

Lafe

¹ Báisícaalí weebáidaca Dios, yásí wáalíacawa báisíiri iyúcani wawàwalícuísewa Dios imànínapíná walí càide iyúwa icàlidáaná walíni; báisícaalí weebáidaca Dios, yásí wáalíacawa báisíiri iyúcani ìyaca báisíiri wawàsi càmlíricáwa wadé waicáca watuí iyúwa. ² Cayábacaté Dios iicáca abénaméeyéi wàawirináimi israelitanái íiwitáise bàaluité neebáidacáinaté Dios.

³ Weebáidacáiná Dios íná yéewa wáalíacawa Dios idàbacaté macáita itàacái iyúwa, macái wawàsi ìyéerica cháí èeri írìcu, chènuniisèeyéi cáli ínata nacái macáita, íná yéewa wáalíacawa Dios iwènúadacaté wawàsi càmlírica wadé waicáca imànicaténá macáita yái waiquéerica.

⁴ Bàaluité Abel yeebáidaca Dios ínaté imànica càide iyúwaté Dios ichùullánáni. Abel inúacaté ipírawa iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, isutácaténá Dios íicha imàcáanápíná iwàwawa Abel ibáyawaná íicha. Cayábacaté Dios iicáca

yái Abel imànínáca. Iná mabáyawanácaté Dios iicáca Abel. Quéwa Abel ibèeri ípidenéericaté Caín càmitaté imàni càide iyúwaté Dios ichùullaná. Néese Caín yàacáita Dios irí ibànacale iyacanáwa meedá, càmfiricaté Dios ichùulla wenàiwicanái imàaca Dios irí nabáyawaná ìwalísewa. Inaté cayábèeri Dios iicáca Abel íiwitáise Caín íicha. Iná éwita Abel yéetácanitatéwa madécaná camuí néese siúcade, càicáaníta siúcade wéemìaca iináwaná ìwali, yásí wawàwalica càinácaalíte iyú yeebáidáaná Dios, yá wáalíacawa iwàwacutáaná weebáidaca Dios nacái.

⁵ Bàaluité Enoc nacái yeebáidaca Dios, yáté Dios itécani chènuniré méetáanánamata icáuca yáapichawa. Càmitaté quirínama nàanàaca Enoc cháí èeri irícu Dios itécáináténi. Dios itàacái profeta itànèericaté icálidaca walí Enoc iináwaná: Ipíchawáiseté Dios itéca Enoc chènuniré, Enoc iyacaté machacàníiri iyú ínaté cayábaca Dios iicáca íiwitáise. ⁶ Quéwa càmita wáalimá wàyaca iyúwa casímáiná Dios iicáca càmicaalí weebáidani. Wawàwacaalí wamawiénidaca Dios wáiwitáise iyúwa wáalíacaténá ìwali, iwàwacutáca weebáidaca iyaca cáuri Dios. Iwàwacutá weebáidaca nacái Dios iicáanápíná wapualé, imàaca nacái iwàwawa wabáyawaná íicha, wía icutéeyéicani manuísíwata wáalíacaténá ìwali.

⁷ Bàaluité Noé nacái yeebáidacaté Dios. Néese Dios yàalàacáinaté Noé yùuwichàacáisi íichaná, yái ichàbéeripinácatéwa ipíchalé, càmfiritécáwaca idé Noé iicáca, ínaté Noé yeebáidaca Dios itàacái. Noé imànicaté manuíri arca lancha nacáiri iwasàanápínaté yéénánaiwa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yái manuíri yéesacáica imáalàidéeripinácaté macái èeri mìnánái. Noé

yeebáidacaté Dios, ínáté yái arca Noé imànírica yáasáidacaté cabáyawanáca macái èeri mìnanáica, iwàwacutáanáté nacái néetácawa nabáyawaná ichùuliacawa. Quéwa Noé yeebáidacáináté Dios, ínáté mabáyawanáca Dios iicácani iwasàanápináté Noé Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

⁸ Bàaluité Abraham nacái yeebáidaca Dios, ínáté Dios imáidacaalíténi, yáté Abraham yeebáidaca irí, yá yàacawa yàasu cáli íichawa yàacaténátéwa áiba cáli nérépiná Dios yèeripináté irí. Abraham imusúacaalítéwa yàasu cáli íichawa, càmítaté yáaliáwa alénácaalí yàawa. ⁹ Càmítaté Abraham iméyáawa, néese yeebáidacaté Dios mamáalàacata, éwitaté iwàwacutácáaníta yèepunícawa iyúwa canéeri yàasu cáli idécanáamité yàanàaca íinatalé yái cáli Dios icàlidéericaté irí iináwaná iwali cáimiétacanéeri iyú, yàanápináté Abraham iríni. Càmítaté Abraham imàni icapèewa néenibàa, néese yèepunícáitawa yàacawa, iyacaté mamáalàacata íimamisíiri caplíma irícu. Càité nàyaca nacái níai Abraham ìiri íipidenéericaté Isaac, Isaac ìiri nacái íipidenéericaté Jacob. Ewitaté Dios càmícaánítàcá yàa nalí yái cálica càide iyúwa icàlidáanáté nalíni cáimiétacanéeri iyú, càicáanítaté neebáidaca Dios mamáalàacata yàanápináté nalíni áibaalípinácáwa. ¹⁰ Càité Abraham ìyaca iyúwa canéeri yàasu cáli icùacáináté yàanàanápiná áiba yàcalé íiwítáaná néré, yái cayábéeri yàcalé chènuníiséerica, ibàluèricawa cachàiníiri íba íinata càmírica imáalàawa, yái yàcalé Dios idàbéericaté.

¹¹ Sara nacái, úai Abraham íinuca, yeebáidéechúa Dios itàacái. Ewitaté càmícaáníta yéewa quéenibeca úa máinícáináté béeruca úa, Abraham

nacái máinícaté béericani, càicáanítaté Dios ichàiniadaca Abraham idènìanápínaté ìiriwa Sara yáapicha Abraham yeebáidacáináté Dios imànínápínaté macáita machacàníri iyú càide iyúwaté icàlidáaná Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú. ¹² Càité Abraham idènìaca ìiriwa yái Isaac, éwitaté máinícáaníta béericani yái Abrahamca, nayúunáidéeri yéetápinácatéwa mesúnamáita. Néeseté Abraham ìiri ípidenéericaté Isaac idènìacaté yéenibe nacáíwa, itaquénái nacáíwa madécaná. Iná yéewa siùca nàyaca manùbéeyéi Abraham itaquénáinámi càide iyúwa dùlupùta imanùbaca chènuníiséeyéica, iyúwa nacái imanùbaquéi manuíri úni yàasu càina imuluíca cànírica wáalimá waputàaca.

¹³ Macáita níái Abrahamnáica yeebáidéeyéicaté Dios itàacái, neebáidacaté Dios mamáalàacata tàì íiméeri iyú àta néetácatalétawa, éwitaté càmicáanítaté needá nalíwa cayábéeri wawàsi Dios icàlidéericaté nalí iináwaná ìwali cáimiétacanéeri iyú yàanápínaté nalí nía. Quéwa neebáidacáiná Dios tàì íiméeri iyú, ínáté yéewa naicáca yái cayábéerica náiwitáise iyúwa, càníri natuí iyúwa, yái cayábéerica Dios imàníripínacaté nataquénáinámi irí cháì èeri irícu, chènuniré nacái. Casímáicaté nawàwa naicácáináténi náiwitáise iyúwa càide iyúwa waicácaalí wenàiwica décuíséericáwaca wáicha, wamáidacani watàidacaténáni casímáiri iyú idécunitàacá wàacawa wáipunitáidacani. Càité nacái níái Abrahamnáica, casímáiri iyúca nèepunícáitawa nàacawa iyúwa canéeyéi yàasu cáli náalíacáinátéwa napáchiacáita nèepunícawa irícu yái èeriquéi, nadènìacáináté nàasu cálipináwa

chènuniré. ¹⁴ Cawinácaalí càì icàlidéeyéica iináwanáwa náasáidaca amaléeri iyú nacutáca nàacawa natuíyàaca nàasu cálipináwa càmirica cháì èeri irìcuíri. ¹⁵ Càmitaté náináidawa ìwali yáara cáli nàacatáisecaté. Náináidacaalítéwa ìwalítá, yáté náalimá nèepùacawa nérétá. ¹⁶ Quéwa nawàwacaté nàasu cálipináwa cayábáwanáiri, yáì Dios yàasu cáli chènuníiséerica, Dios icùacataléca macáita. Iná càmirita báì nàwalíise yáì Diosca, néese casímáica yéemiaca nacàlidáaná naináwanáwa nadènlaca Nacuèrináwa, yáì Diosca. Càì wáaliacawa càmita báì Dios nàwalíise, Dioscáiná idéca ichùnìlaca nalípiná cayábéeri yàcalé chènuniré.

¹⁷ Abraham yeebáidaca Dios tàì íiméeri iyú mamáalàacata éwitaté Dios yáalimáidacáaníta iicáwani asásí báisícaalí Abraham yàaca Dios iyéininá. Càité Dios yáalimáidaca iicáwa Abraham: Ichùuliacaté Abraham inúanápinaté ìriwa Isaac iyúwa sacrificio yàacaténaté Dios icáaluíniná. Càmita báisí Dios iwàwaca wanúaca irí wenàiwica, néese càicáicaté Dios yáalimáidaca iicáwa Abraham. Yá Abraham iwàwacaté yeebáidaca Dios itàacái, iná íináidacatéwa inúanápiná Isaac iyúwa sacrificio Dios irí, yáì abéerita ìrica, éwitaté Dios icàlidacáaníta Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú imàacáanápinaté Isaac idènlaca madécaná itaquénáíwa, Abraham itaquénáinámipiná. ¹⁸ Càité Dios íimaca Abraham irí idècunitàacá sùmàicani yáì Isaac: “Nuicápiná iyúwa nùasunáíwa pìiri Isaac itaquénáinámi”, íimacaté yáì Diosca. ¹⁹ Quéwa Abraham íináidacatéwa inúanápinaté ìriwa Dios irí Abraham yeebáidacáinaté Dios yáalimá imichàidacani yéetácáisi íicha, yáì Isaac, Abraham yáaliacáináwa

cachàinírica yái Diosca. Achúmacaté Abraham inúa ìiriwa, càmita imáisanà Dios íchani, yái Isaac. Quéwa Dios imáidacaté Abraham irí ichùulìacaténá Abraham ipíchanaté inúa ìiriwa. Iná Abraham yeebáidacáináté Dios, ínáté yéewa Abraham yeedáca ìiriwa cáuritàacáwa, càide iyúwa Dios idéca nacáicaalí imichàidaca Isaac yéetácáisi ícha.

20 Càité nacái Isaac yeebáidaca Dios. Iná icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalìcuise ímérica Dios imàínápináté cayábéeri Jacob irí, Esaú irí nacái, níái Isaac yéenibe asianáica.

21 Jacob nacái yeebáidacaté Dios, ínáté maléenacaalí irí èeri ipíchawáise yéetácawa, Jacob icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalìcuise itaquénái ípidená ìwaliwa, níái José yéenibe pucháiba ùuculiyéica. Yái tàacáisi ímacaté Dios imàínápináté nalí cayábéeri. Yá Jacob éwitaté machawàacacáanítani béecái iyú, càicáanítaté ínáidacawa cáaliacáiri iyú. Yáté imichàacawa quiríta yàasu cama íchawa, yá íbàaca ichaquèewa ìpìnáaníríca ìwali icùadánápiná íiwitawa, yàcaténá Dios icàaluíniná. Càité Jacob yeebáidaca Dios éwitaté iwàwacutácáaníta itéca yéenibewa macáita Egipto yàasu cáli néré.

22 José nacái yeebáidacaté Dios, ínáté maléenacaalí irí èeri ipíchawáise yéetácawa, yá José icàlidacaté yéenánái iríwani, níái israelitaca, namusúanápinátéwa Egipto yàasu cáli ícha áibaalípináté. José yeebáidacaté Dios iyúudánápináté israelitanái, iná José ichùulìacaté nía natéenápináté yáapimi chácátáinápinácaalíte namusúawa Egipto yàasu cáli ícha, nabàlìacaténáté

yáapimi áiba cáli néré, yái cáli Dios imàaquéricaté Abraham irí.

²³ Néeseté nacái Moisés isèenái neebáidacaté Dios iyúudàanápínaté nía, nía nacái néenánái israelitaca. Iná idécanáamité Moisés imusúaca iicá èeri, yá isèenái icùacaténi ibàacanéeri iyú máisiba quéri cayábacáinaté naicáca iicácanáwa yái sùmai yáanaca càiride iyúwa wenàiwica íbaidéeripínaté Dios irípiná. Egipto yàasu cáli icuèriná ichùullacaté israelitanái nanúanápínaté néenibewa aslanáica, quéwa càmita cáalu Moisés isèenái, ínáté càmita namàni càide iyúwaté egipcionái icuèriná ichùulianá nía.

²⁴ Moisés nacái yeebáidacaté Dios. Quéchatécáwa Egipto yàasu cáli icuèriná ídu udàwinàacaté Moisés càide iyúwa uùriwa. Quéwa idécanáamité béerica Moisés, càmitaté iwàwa náimaca íwali itaquéricani, yái faraón icuèricaté Egipto yàasu cáli. ²⁵ Néese cayába cachàiníwanái iicácaté yùuwichàanápínáwa Dios yàasu wenàiwica yáapicha, níái israelitaca, ícha yái ìyáanápínacaté càasuíri iyú achúma èerínata náapicha níái Egipto yàasu cáli íwacanánáica, imàníyéicaté ibáyawanáwa casímáiri iyú. ²⁶ Moisés yáalimápinacaté idènlaca macáita cawèníri iyéericaté Egipto yàasu cáli icuèriná irí, naicácaínaté Moisés càiride iyúwa faraón ìiri, quéwa Moisés imàacacaté íchawa macáita, cawènicáiná cachàiníwanái iicácaté yái yùuwichàanápínacatéwa Dios irípiná càide iyúwa Cristo yùuwichàanápínatéwa áibaalípinaté. Càité Moisés íináidacawa yeebáidacáinaté Dios yàanápínaté cawèníri nalí chènuniré cawinácaalí yùuwichèyéicawa Dios irípiná neebáidacáiná

itàacái.

²⁷ Moisés yeebáidacaté Dios, ínáté yéewa itéca israelitanái Egipto yàasu cáli íicha, macàaluínináta rey ilúa íicha, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli. Yáté cachàinica Moisés íiwitáise Dios ìwali imànicaténáté càide iyúwa Dios ichùulianáni. Moisés imànicaté cachàiníri iyú macàaluínináta càide iyúwa iicáidaca nacáicaalí mamáalàacata Dios irí, yái Dios cà míirica yéewa waicáca. ²⁸ Moisés yeebáidacaté Dios itàacái, ínáté ichùulíaca israelitanái namànica idàbàanéerité Pascua yàasuná culto càide iyúwaté Dios icàlidáaná Moisés iríni. Iná israelitanái nanúacaté napìrawa oveja yéenibe. Macái capli imanùbaca irìcuíyéi iwàwacutácaté nanúaca abéeri oveja wàlisài. Néese napusúa oveja íiranámi nacapèe inùma ìwaliwa ipíchaná Dios yàasu ángel inuérica wenàiwica inúaca israelitanái idàbàanéeyéica néenibe asianáica.

²⁹ Càita nacái israelitanái neebáidacaté Dios, ínáté nachàbacawa Mar Rojo yàasu manuíri úni ìwaliabàa. Dios yàacùaca yèewi yái única nachàbàanápínawa abéemàalé. Yáté nàacawa chuìri cáli íinatabàa. Càité Dios imàacaca napìacawa nàuwidenái íichawa níai Egipto yàasu cáli néeséeyéica. Néese egipcionái nawàwacaté nachàbacawa nacái náibàacaténáté israelitanái, quéwa Dios imàacaca ibàliacawa yái única, ínáté Egipto yàasu cáli néeséeyéi nàisicùmacawa.

³⁰ Néese israelitanái neebáidacaté Dios, ínáté Dios iyúudàaca nía namànicaténáté ùwicái nàuwidenái íipunitawa, áiba yàcalé mìnánai, íipidenácateléca Jericó. Nàipìnánica Jericó itéesebàa siete èeri, yái yàcalé iwáiná itéesebàa càide iyúwaté

Dios ímáaná nali, yáté iwáiná yúuwàcawa.
³¹ Ua nacái Rahab, Jericó ìyacàlená mìnaluca. Quéechatécáwa uimácaté asianái yáapicha plata ìwalinápiná. Quéwa uwènúadacaté úíwítáisewa ubáyawaná íchawa, yá uebáidacaté Dios itàacái. Ináté pucháiba israelitanái yàanàacaalíté Jericó ìyacàlená néré naicáanápináténi ipíchawáiseté macái israelitanái imànica ùwicái Jericó ípunita, yáté Rahab ubàaca nía Jericó ìyacàlená yàasu úwinái ícha. Uyúudàacáináté israelitanái, íná càmítaté nanúa úa namawèniadacaalíté Jericó ìyacàlená. Yáté càmíta uétáwa náapicha níai Jericó ìyacàlená mìnanáica càmíiyéicaté yeebáida Dios itàacái.

³² Iyaca madécaná càiri tàacáisi nàwali áibanáica yeebáidéyéicaté Dios. Canáca nulí cayába èeri nucàlidacaténá naináwaná ìwali macáita, níai Gedeón, Barac, Sansón, Jefe, rey David, Samuel, áibanái profeta nacái. ³³ Israelitanái neebáidacáináté Dios, ínaté Dios iyúudàaca namànica ùwicái Canaán yàasu cáli mìnánai ípunita needácaténáté nàasu cáli. Dios iyúudàacaté israelita íiwacanánai nacùaca wenàiwicanái machacàníiri iyú. Dios imànicaté nali madécaná cayábéeri càide iyúwaté ímáaná nali cáimiétacanéeri iyú. Dios icùacaté nacái áibanái ipíchaná león cháwi nacáiri iyáaca nía, íná yéewa nabàliacaté cháwinái inuma Dios ichàini iyú. ³⁴ Dios icùacaté áibanái nacái manuíri quichái ícha. Aibanái neebáidacáináté Dios, íná Dios iwasàacaté nía nàuwidenái íchawa iwàwéeyéicaté inúaca nía espada machete nacáiri iyú. Aibanái canáca cayába nachàini, quéwa Dios yàacaté nachàinipiná neebáidacáináté itàacái, yá namànicaté ùwicái cachàiníiri iyú,

yá namawènìadaca nàuwidenái yàasu úwináíwa.
³⁵ Inanáí nacái neebáidacaté Dios, íná Dios
 icáucàidacaté nalí néenibe yéetácáisi ícha.

Quéwa áibanái néetácatéwa cabèesi iyú
 càmicáináté nawènúada náiwitáisewa Dios ícha
 nàuwidenái nacapèedáidacaalíté nía. Càmitaté
 nawènúada náiwitáisewa Dios ícha nawàwacáináté
 namichàacawa yéetácáisi ícha áiba èeripiná
 nàyáanápiná cayába Dios yáapicha.

³⁶ Aibanái nàuwichàacatéwa nàuwidenái
 iicáanícaalíté naquíniná, nacapèedáida nacái nía,
 nadacùaca nía cadena iyú, náucacaté nía presoíyéi
 ibànaliculé neebáidacáináté Dios itàacái. ³⁷ Aibanái
 nacái néetácawa nàuwidenái nanúacáináté nía
 íba iyú, nasiéráidacaté nía nacái, nanúacaté
 nía nacái espada machete nacáiri iyú. Níái
 yeebáidéeyéicaté Dios itàacái nèepunícatéwa
 macapèeta. Canáca nabàle cayába, nàwalica
 nabàlewa oveja ímami, cabra ímami nacái.
 Catúulécanacaté nía, naméeràacawa. Aibanái
 yùuwichàidacaté nía. Aibanái imànicaté nalí
 báawéeri. ³⁸ Ewitaté canácaaníta nawèni èeri
 mìnanaí iicáca nía, càicáaníta cawènica nía èeri
 mìnanaí ícha, máinícáináté báawaca èeri mìnanaí
 íiwitáise. Nèepunícatéwa canácatalé wenàiwica
 manacúali yùucubàa caináwàiri, dúli yèewibàa
 nacái, nacutácaté utàwi nàyáanápináté cáli iriculé,
 íba yéecalìcubàa nacái.

³⁹ Macáita nía neebáidacaté Dios, íná
 mabáyawanacaté Dios iicáca nía. Quéwa càmitaté
 needá nalíwa yái cayábéerica Dios icàlidéericaté
 nalí ìwali cáimiétacanéri iyú imàacáanápináté
 nalíni. ⁴⁰ Yácáiná Dios ínáidacatéwa wàwali, àta
 wamusúacataléta waicá èeri, imànínápináté walí

cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata náapicha, yéewanápiná Dios yàaca macáita wacáuca cà míiri imáalàawa náapicha, áibaalí èeri imáalàacaalípináwa.

12

Fijemos la mirada en Jesús

¹ Madécanácaté nía, níai wenàiwica iyéeyéicaté cháí èeri irícu yeebáidéeyéicaté Dios itàacái. Siúcáisede nàyaca chènuniré, iyúwa manuúri acalèe wawicáulé, iicáidéeyéica walí naicácaténá càinácaalí wàyáaná. Wadéca wéemiaca naináwaná, íná wáaliacawa iwàwacutá weebáidaca Dios tàì íiméeri iyú nacái. Péemiacué comparación: Iwàwacutácaalí wenàiwica ipianícawa carrera ìwali, yá imàacaca íichawa macái wawàsi imiéri, càmita nacái idacùa yàabàliwa, iwàwacáiná ipianícawa cayába cachàiníiri iyú. Càita nacái wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái: Wamàacacué wáichawa macái yái càulenéerica imànica walíni, wamàacacué wáichawa nacái wabáyawanáwa idacuèrica wía. Néese wáibaidacué cachàiníiri iyú Dios irípiná; wàidenìacué wàuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú; weebáidacué Dios nacái tàì íiméeri iyú yéewanápiná wàanàaca chènuniré. ² Manuúcué wáináidaca wawàwawa mamáalàacata Jesús ìwali. Jesús yeebáidacáináaté Dios tàì íiméeri iyú náicha canánama, íná nacái yáalimá iyúudàaca wía weebáidacaténá Dios mamáalàacata àta wàanàacataléta chènuniré. Jesús yúuwichàacatéwa cruz ìwali, càide iyúwa báawéeyéi yúuwichàanáwa máini báiri iyú, cáiwíiri iyú nacái namànicáiná nabáyawanáwa manuúri cachàiníwanái náicha canánama. Quéwa éwitaté

nawàwacáaníta nabáiniadaca Jesús nanúacaalíténi, máiní nacái cáiwíricani, càicáaníta Jesús iicácaté yùuwichàanáwa càiride iyúwa achúméeri wawàsi meedá yáaliacáinátéwa casímáinápinaté iwàwa manuísíwata chènuniré yùuwichàacáisi idénáami. Néese idécanáamité icáucàacawa, yá imichàacatéwa chènuniré yáawinacawa Dios yéewápuwáise icúacaténa macáita Dios yáapicha.

³ Iná píináidacuéwa Jesús ìwali, yái ìidenièricaté manuíri yùuwichàacáisi cabáyawanéeyéi imànicáinaté irí máiní báawéeri, nacúisáidacaté náichawani cachàiníri iyú. Píináidacuéwa Jesús ìwali cachàinícaténácué píiwitáise ìwali, ipíchaná chamàleca píibaidaca Dios irípiná, machawàacacáichacué nacái pía picalùniwa, Jesús yùuwichàacáinátéwa cachàiníwanáicué píicha.

⁴ Càmitàacáwa piùwìchàacuéwa manuísíwata àta péetácatalétawa iyúwaté Jesús yéetáanáwa. Iná picácué ínu pía, néese pimànicué ùwicái manuísíwata cachàiníwanái pibáyawaná ípunitawa pimànicáichacué pibáyawanáwa. Piidenìacué nacái piùwìchàanáwa matuíbanáiri iyú càinácaalí báawéeri áibanái imàníricuéca píri ìwalíse yái peebáidáanáca Jesús itàacái. ⁵ Picácué piimáicha càinácaalíté Dios yàaláanácué pía, Dios yéenibecáinácué pía. Càì ímaca Dios itàacái profeta itànèericaté:

“Péemìà nulí nuìri, picá caná iwèni piicáca Wacuèriná Dios imàacáaná piùwìchàacawa yéewáidacaténa pimànica cayábéeri; picá nacái máiní achúmaca piwàwa yùuwichàidacaalí pía cachàiníri iyú pibáyawaná ìwalísewa.

6 Yácáiná Wacuèriná Dios yéewáidaca wía yùuwichàacáisi iyú wía cáininéeyéica Dios iicáca; yùuwichàida nacái wía macáita wamànicaalí wabáyawanáwa, wía Dios yeedéeyéica yéenibepináwa”,

ímaca yái Dios itàacáica. 7 Pìidenìacué piùwichàanáwa Dios yùuwichàidacaalícué pía. Càicué imànica pírí yéenibecáinácué pía. Macáita wenàiwica quéenibéeyéi néewáidaca néenibewa, nacapèedaca nía nacái namànicaalí nabáyawanáwa. Càita nacái Dios imàacacué piùwichàacawa yéewáidacatenácué pìidenìaca mamáalàacatani, yùuwichàidacuéca pía nacái pimànicaalícué pibáyawanáwa. 8 Càmicaalícué Dios yùuwichàida pía càide iyúwa yùuwichàidáná yéenibewa canánama, néese càmítacué Dios yéenibesíwa pía, néese canéeyéica yáaniricuéca pía meedá. 9 Càita nacái bàaluité sùmanáicalíté wía, yáté wasèenái cháí èeri irìcu néewáidacaté wía, nàuwichàidacaté wía nacái wamànicaalíté wabáyawanáwa, yáté wàaca náimiétacaná. Iná Wáaniri Dios chènuníiséeri yéewáidacaalí wía yùuwichàacáisi iyú, yá iwàwacutá weebáca cachàiníwanái, yùuwichàidacaalí wía nacái wabáyawaná ìwalísewa cháí èeri irìcu, wadènianápiná yáapicha wacáucawa càmíiri imáalàawa. 10 Bàaluité wasèenái cháí èeri irìcuíyéica néewáidacaté wía, nàuwichàidacaté wía nacái achúma èerita càide iyúwaté nawàwáaná. Quéwa Dios yéewáidaca wía yùuwichàacáisi iyú, yùuwichàidaca wía nacái wamànicaalí wabáyawanáwa. Dios yùuwichàidaca wía imànicaténá walí cayábéeri, iyúudàacaténá wía nacái, yéewanápiná wàyaca mabáyawanéeri iyú

càide iyúwa Dios iyáaná. ¹¹ Dios yéewáidacaalí wía yùuwichàacáisi iyú, yùuwichàidacaalí wía nacái wabáyawaná ìwalísewa, yá achúmaca wawàwa yátaca èericani cáiwicáiná walíni. Quéwa idécanáami yùuwichàacáisi ichàbacawa, yá wéewáidacaalíwa cayába, yásí wàyaca machacàníiri iyú, matuíbanáiri iyú nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, cayábaca nacái wáapicha Dios.

El peligro de rechazar la voz de Dios

¹² Iná pimichàidacué píiwitáisewa wàlisàì iyú píibaidacaténácué Dios irípiná cachàiníiri iyú. Pichàiniadacué piwàwawa Dios ìwali píidenìacaténácué piùwichàanáwa. ¹³ Piyacué machacàníiri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná yéewanápinácué píapichéeyéi càmiyéi máini cachàinica íiwitáise Jesús ìwali càmita nacaláawa Dios íicha, ipíchaná nacái naméeràacawa íicha nabáyawaná ìwalísewa.

¹⁴ Picutácué píalimáanáta pìyacaténácué macái wenàiwicanáì yáapicha matuíbanáiri iyú. Càita nacái píalimáidacué pìyaca mabáyawanéeri iyú, yácáiná cawinácaalí càmírìca ìya mabáyawanéeri iyú, càmita yáalimá ìyaca Wáiwacali yáapicha. ¹⁵ Piicácué píichawa cayába ipíchaná abéeri péenácué iwènúadaca íiwitáisewa Dios íicha, yái imànírìca walí cayábéeri mawèníiri iyú. Cawinácaalí iwènúadéerica íiwitáisewa Jesucristo íicha, càicanide iyúwa bànacalé idènièrica ìyacaná ipisíiriwa, iculálecáináni, inuéerica wenàiwica. Càita nacái cawinácaalí iwènúadéerica íiwitáisewa Jesucristo íicha, càmita iwasàpiná yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, néese báawaca meedá imànica

áibanái íiwitáise Jesucristo íicha. ¹⁶ Piicácué píchawa ipíchaná abéeri péenácué iimáca áiba yáapicha càmirica unìrisíwa, càita nacái càmíchúaca íinusíwa. Cayábacué nacái ipíchanácué caná iwèni piicáca yái cayábéerica Dios iwàwéericuéca imànica pirí. Picácué píináidawa iyúwaté Esaú íináidáanátéwa, yái Jacob ibèerica bàaluité. Caná iwèni Esaú iicácaté yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica irí, yái Isaac ìirica idàbáanéerica. Iná abé yàawiriaté, máinicáinaté máapica yái Esaúca, íná iwéndacaté íichawani yái cayábéerica Dios imànìiripinácaté irí. Iwéndacani iméeréeri iríwani, yàacàsi ìwaliná. ¹⁷ Píaliácuéwa, Esaú yèpùacaalíté iwàwaca yáaniri icàlidaca cayábéeri tàacáisi Esaú íipidená ìwali Dios inùmalicuise yéewacatenáté Dios imànica cayábéeri Esaú irí idécanáamité Isaac yéetácawa, càmitaté Isaac yeebá Esaú irí éwitaté Esaú íicháanicáaníta manuísíwata Dios imànínápinaté irí cayábéeri. Càité Dios yùuwichàidaca Esaú canácáiná iwèni Esaú iicácaté Dios imànínápinaté irí cayábéeri.

¹⁸ Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri cachàiníwanái náicha níái israelitanái yàawirináimica. Bàaluité Dios ichùullaca nabàlùanápináwa manuíri dúli íipunita, íipidenéerica Sináí, néemìacatená Dios icàlidaca nalí itàacáíwa. Níái israelita naicáidacaté dúli irí ipucuéricawa manuíri quichái iyú, ibàlièrica nacáíwa catéeri iyú; cachàiníri cáuli nacái ipùaca manuíri dúli ìwali. ¹⁹ Néese israelitanái néemìacaté trompeta isàna máiníri cachàini; néemìla nacái Dios itàacái idécunitàacá itàaníca nalí. Níái yéemièyéicaté Dios itàacái, nasutáca Dios íicha wawàsi manuísíwata ipíchanaté itàaníca nalí àniwa, máinicáinaté cáaluca

néemìaca itàacái. ²⁰ Càité nasutáca Dios ícha càmicáináté náalimá nàidenìaca yái tàacáisi Dios ichùulièricaté iyú nía. Càì ímaquéi tàacáisca: “Cawinácaalí wenàiwica, pìrái nacái yèericawa mawiénita manuírì dúlì irí, iwàwacutácué pinúacani íba iyú, càmicaalí nacái ùlibàna iyú”, ímacaté yái Diosca. ²¹ Máinícáiná caiyéininéerica yái naiquéericaté néeni, ínáté profeta Moisés ímaca: “Nutatáca nucalùniwa”, ímaca yái Moisésca.

²² Quéwa piácué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái pidécuéca pìanàaca mawiéniré cáuri Dios ìyacàle irí, áibaalí ípidenácatalé Sión yàasu manuírì dúlì, yái Dios ìyacàle ípidenéerica wàlisàì Jerusalén chènuníiséeri, alé madécaná mìl namanùbaca ángelnái iwacáidáyacatalécawa nàacaténá Dios irí cayábéeri. ²³ Dios yéenibe nacái nadéca nàwacáidáyacacawa néenibàa idènièyéica ípidenáwa cuyàluta chènuníiséeri irícu. Pidécuéca pìanàaca mawiéniré Dios irí yái icuèrica macáita machacànìiri iyú, yái yùuwichàidéeripináca báawéeyéi wenàiwica. Pidécuéca pìanàaca mawiéniré nalí níara wenàiwica cayábanaméeyéica íiwitáise ìyéeyéica siùcáisede Dios yáapicha mabáyawanéeri iyú. ²⁴ Pidécuéca pìanàaca mawiéniré Jesús irí nacái, yái imànìirica walípiná wàlisàì wawàsi Dios yáapicha, Dios icùanápiná wía iyúwa yéenibewa. Jesús yéetácatéwa wáichawalíná, íná yéewa íiraná idéca yàapìdáidacuéca píiwitáise píbayawaná íchawa. Yái Jesús íiranáca yáasáidaca walí Dios iwàwa imànica walí cayábéeri mawènìiri iyú, iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Jesús íiraná càmita imàni càide iyúwa Abel íiranámi. Bàaluité Abel ibèeri ípidenéeri Caín inúacaté Abel.

Caín iicácaalté iméeréeri íiranámiwa cáli ínatabàa, yá cáaluca Caín, ínáidacawa cawàwanáta áiba inúaca ípuináni, Abel ìwalíise. Caín yáalíacaté nacáíwa Dios yùuwichàidáanápínáténi. Quéwa Jesús íiraná yáasáidaca walí Dios iwàwa imàacaca iwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná íicha.

²⁵ Iná piicácué píchawa cayába ipíchanácué piwènúadaca píiwitáisewa Jesucristo íicha, yái icàlidéerica walí Dios itàacái. Càmicáináté israelítanái neebáida Dios itàacái iyúwa profeta Moisés icàlidáanáté nalíni cháí èeri irìcu, ínáté càmita náalimá napiacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná wáalíacawa máinipíná cachàiníwanái wàuwichàanápínáwa wawènúadacaalí wáiwitáisewa Jesús íicha, yái chènuníiséerica icàlidéerica walí Dios itàacái siùcáisede. ²⁶ Bàaluité nàyacaté manuírì dúli itéesebàa, ípidenéeri Sinaí, yáté Dios itàacái icusúacaté cáli cachàinírì iyú. Quéwa Dios idéca íimaca walí: “Abé yàawíríata àniwa nucusúapíná cáli, macái capìraléeri cáli chènuníiséeri nacái, numáalàidacaténá macáita”, íimaca yái Diosca. ²⁷ Yái tàacáisi íiméerica “abé yàawíríata àniwa” ímáanáca Dios imáalàidapíná idàbacaléwa macáita cháí èeri irìcu, chènuníise nacái, yéewanápíná yáawamita wawàsi càmirica imáalàawa iyamáapínáwa. ²⁸ Càmiripínáta imáalàawa yái wawàsi Dios imànírìcaté wáapicha imàacáanápíná wacùaca macáita. Iná wàacué Dios irí cayábéeri, wàacué nacái Dios icàaluíníná báisírì iyú càide iyúwa iwàwáaná wàaca iyéininá. ²⁹ Yácáiná Wáanírì Dios càicanide iyúwa caiyéininéeri quichái imáalàidéerica macáita, yùuwichàidapínácáiná manuísíwata macái báawéeyéi wenàiwica càide

iyúwa manuíri quichái yeemácaalí macái báawéeri.

13

Como agradecer a Dios

¹ Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, picácué piyamáida cáinináca piicáyacacawa mamáalàacata càide iyúwa abémisana. ² Picácué piimáicha pitàidaca wenàiwicanái cayábéeri iyú, peedácaténácué pìataléwa nía, cawinácaalí áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yèpuníyécawa déecuise icapèe íichawa. Abénaméeyéi Dios yàasu wenàiwica nadéca càì namànica cayábéeri, yá needácaté nàataléwa ángelnái Dios ibànùeyéica càiyéide iyúwa wenàiwica iicácanáwa. Inaté Dios imànica nalí cayábéeri.

³ Catúulécánácué piicáca presoíyéi, piyúudàacué nía, ipíchaná nàuwichàacawa máini. Piwàwalicué nía càide iyúwa pìyaca nacáicaalí náapicha néeni, nàyacáiná presoíyéi ibànalìcu neebáidacáiná Jesucristo itàacái. Piyúudàacué wenàiwica yùuwichèeyécawa ìwalíise yái neebáidáanáca Jesucristo itàacái. Piicácué piwènúawa náicha, áibaalícáiná cawàwanáta iwàwacutácué càì piùwichàacawa nacái.

⁴ Iwàwacutácué piicáca cáimiétaquéeri iyú macáita cawinácaalí idènièyéica inìriwa, íinu nacáíwa. Picácué piimá áiba yáapicha càimíchúaca pínusíwa, càimírìca nacái pinìrisíwa. Yácáiná Dios yùuwichàidapíná macáita imàníyéica yáalaniwa, cawinácaalí nacái iiméeyéica áiba wenàiwica yáapicha càimíchúaca íinusíwa, càimírìca nacái unìrisíwa.

⁵ Picácué cáininá piicáca plata. Casímáicué piicáca yái pidènièricuéca siùca. Picácué achúma

píináidáanícawa piwàwawa càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca wawàsi pimáapuèrica. Yácaína Dios idéca íimaca: “Càmíripináta numàaca pía, càmita nacái núuca nuíchawa píawa”, íimaca walí yái Diosca. ⁶ Iná yéewa wáalimá wáimaca macàaluínináta:

“Nuíwacali iyúudàapiná núawa; íná càmita cáalupiná núa. Càmita cáalupiná nuicá càinácaalí báawéeri áibanái imàníripináca nulí”,
cài wáimaca.

⁷ Piwàwalícué níara picuèrinánáimi ancianonái icàlidéeyéicatécué pirí Dios itàacái. Piwàwalícué càinácaalíté nàyáaná machacàníri iyú, àta néetacatalétawa. Piwàwalícué neebáidáanáté Jesucristo tàí íiméeri iyú éwitaté áibanái inúacáaníta nía. Néese pìyacué nacái càide iyúwaté nàyáaná, neebáidáanáté nacái Jesucristo itàacái.

⁸ Jesucristo canácatáita iwènúada íiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali. Càide iyúwaté íiwitáise ìyáaná bàaluité, càita nacái ìyaca siùcáisede, càiripináta nacáíwa èeri càníri imáalàawa. ⁹ Iná picácué pibatàa áibanái iméeràidacué pía méetàuculé íicha yái tàacáisi peebáidéericuéca. Aibanái nawàwacué peebáidaca madécaná tàacáisi yàacàsi ìwalírica icàlidéerica walí càirínácaalí yàacàsi wáalimá wayáaca. Macáita yái canéerica iwèni tàacáisi yàacàsi ìwalírica canácatáita idé iyúudàaca wenàiwica náalíacaténáwa Dios ìwali. Néese macái wenàiwica yeebáidéeyéica càiri tàacáisi, càmita cachàini náiwitáise Wáiwacali ìwali. Cayába cachàini walíni wamàacacaalí Dios imànica walí cayábéeri mawèníri iyú ichàiniadáanápiná wawàwa.

10 Bàaluité sacerdotenái inúacaalíté pìrái iyúwa sacrificio macái israelitanái ibáyawaná ìwalíise, yáté càmita Dios ibatàa nayáaca yái iinásica. Càita nacái siùca, macáita inuyéyica pìrái Dios irí mamáalàacata nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca náiwitáise, canáca yéewaná náalíacawa Dios ìwali. Yácáiná Dios idéca imàacaca walí áiba sacrificio íiwitáaná, cayábéeri macái pìrái íicha. Yái Jesucristo, yéetácatéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio cruz ìwali wabáyawaná ìwalíise yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha. ¹¹ Bàaluité sacerdote íiwacalíná itécaté pìrái íiranámi Dios yàasu manuíri capìima imàdàaná irìculé, yái israelitanái isutácatáipináca Dios íicha. Itéca irái imàdàaná irìculé, mabáyawaná cataléca náicha canánama, Dios ichàini iyacatalécaté. Idàchiadacaté irái yàalusi nacáiri ìwali, imànicaténáté ofrenda nacáiri Dios irí, isutácaténáté Dios íicha wawàsi imàacáanápináté iwàwawa israelitanái ibáyawaná íicha. Quéwa neemácaté pìrái iinámi méetàucuta nàyacàlè íichawa.

12 Càité nacái Jesús yùuwichàacawa, yéetácawa méetàucuta yàcalé íicha. Yéetácatéwa wáichawalíná, wía yàasu wenàiwicaca, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, Dios yeedácaténá wía yàasunáipináwa íbaidéyéipináca abéerita Dios irípiná. Càita Jesús yàapídáidaca wáiwitáise wabáyawaná íichawa íiraná iyúwa, yéetácáinatéwa wáichawalíná. ¹³ Càide iyúwa Jesús yàanátéwa méetàucuta yàcalé íicha yùuwichàacaténátéwa, càita nacái iwàwacutácué wàyaca méetàuculé èeri mìnánái íiwitáise íicha. Càide iyúwaté Jesús yùuwichàanáwa wáichawalíná, càita nacái iwàwacutá wèepunícawa yáapicha, wàuwichàaca nacáywa irípiná

weebáidacáiná itàacái. ¹⁴ Chái èeri irìcu canácata wàyacàle iyéerica càiripináta. Néese wèepunicawa wàacawa nérépiná yái yàcalé yàanèripináca chènuníse áibaalípiná, yái Dios iyacàleca, wàlisài Jerusalén. ¹⁵ Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná, íná wàacué Dios irí cayábéeri càiripináta Jesucristo ìwali. Yái wàanáca cayábéeri Dios irí, yácata wàasu sacrificio wamàaquéerica Dios irí ofrenda iyú càide iyúwa iwàwacutáaná wamàacaca iríni wàacaténá icàaluíniná. ¡Iná wacàlidacué áibanái irí Dios iináwaná ìwali cayábéeri íiwitáise!
¹⁶ Picácué piméyáawa pimànica cayábéeri áibanái irí. Piyúudàacué áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái pìasu iyúwa casímáicáiná Dios iicáca wamàníná irí càiri sacrificio, wàacaténá icàaluíniná.

¹⁷ Peebáidacué natàacái níara picuèrinánáicuéca ancianonáica. Pimànicué nacái càide iyúwa náimáaná nacùacáinácué pía. Nawàwa nacùacuéca pía cayába náalíacáináwa iwàwacutá nacàlidaca naináwanáwa Dios irí càinácaalíté iyú nacùanácuéca pía. Peebáidacaalícué natàacái, yá casímáica náibaidaca Dios irí. Quéwa, càmicaalícué peebáida natàacái, yá achúmaca nawàwa náibaidacalé ìwalísewa, yá nacái Dios yùuwichàidapínácué píawa.

¹⁸ Pisutácué Dios ícha walípiná. Wáalíacawa wadéca wáalimáidaca wamànica cayábéeri càiripináta, íná càmita báí wía ìwalíse yái wamàníríca. ¹⁹ Nusutácué píicha wawàsi manuísíwata pisutáanápinácué Dios ícha nulípiná imàacáanápiná nuèpùacawa pìatalécué caquialéta.

Bendición y saludos finales

²⁰ Nusutácué Dios ícha pirípiná, yái imàaquéerica matuíbanáica wáiwitáise, yá nacái imichàidéericaté Wáiwacali Jesús yéetácáisi ícha, yái Wacuèriná cachàiníríca icuèrica wía cayába càide iyúwa pastor icùacaalí ipìrawa ovejanái. Dios icáucàidacaté Jesús, imàacaca nacái Wacuèrinápinácani Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná, íná yéewa Wáiwacali Jesús íraná cawènica imànica yái wàlisài wawàsica Dios imàníríca wáapícha icuánápiná wía càiripináta. ²¹ Yá nusutácué Dios ícha pirípinácué ichàiniadáanápinácué pía píalimácaténácué pimànica macái íiwitáaná cayábéerica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Nusutáca Dios ícha nacái imàacáanápiná macáita wàyaca càide iyúwa iwàwáaná Jesucristo íiwitáise cachàiníríca iyú. ¡Wàacué cayábéeri Cristo irí, yái iyéerica cáimietacanéeri iyú, icanéeri nacái mèlumèlúiri iyú, icuèripiná nacái macáita càiripináta! Báisíta, amén.

²² Píacué nuénánáica, nusutácué pícha píináidáanápinácuéwa cáalíacáiri iyú ìwali yái nùalàanácuéca pía cháí achúméerína cuyàluta irícu, nutànàacáináni nuchàiniadacaténácué piwàwa mamáalàacata. ²³ Nuwàwaca nucàlidacuéca nacái pirí wéenasàiri Timoteo iináwaná nadéca namàacaca yèepunícawa presoíyéi ibànaná ícha. Yàanàacaalí caquialéta nùatalé, yásí nutéca núapichawani, nupáchiacaténácué píawa.

²⁴ Nuwàwalícué macáita picuèrinánái ancianonái, macáita nacái níara Dios yàasu wenàiwica canánama. Níái Italia yàasu cáli néeséyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nawàwalícué pía.

²⁵ Nusutácué Dios ícha pirípinácué macáita
imàníinápinácué pirí cayábéeri manuísíwata
mawèníiri iyú.

**El Nuevo Testamento de nuestro Señor
Jesucristo en el idioma piapoco
New Testament in Piapoco**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Piapoco

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Piapoco

pio

Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Piapoco

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

15b1335d-e064-57a2-9f7f-a5383125b741